

Selected Fables of Vardan

Հատընտիր առակք Վարդանայ

*This is a machine working draft produced by the Grabar Archive (Steps Ventures).
Transcriptions are dual-model reads reconciled against the page images; English passages
are machine drafts. Nothing in this file is a citation: consult the page scans linked from the
site before quoting. Source scans: British Library Endangered Archives Programme /
archive.org, public domain.*

EAP180-1-2-229_002R.jpg

HEAD

Ա Ռ Ա Կ Ք ՎԱՐԴԱՆԱՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ:

TEXT

CHOIX DE FABLES DE VARTAN EN ARMÉNIEN ET EN
FRANÇAIS. Ouvrage publié par la Société Asiatique de Paris.
PARIS, LIBRAIRIE ORIENTALE DE DONDEY-DUPRÉ PÈRE ET
FILS, Imp.-Lib. de la Société Asiatique, Édit.-Prop. du Journal
Asiatique, Rue St.-Louis, No 46, au Marais, ET RUE RICHELIEU,
No 67, VIS-A-VIS LA BIBLIOTHÈQUE DU ROI. 1825.

EAP180-1-2-229_003R.jpg

HEAD

CHOIX DE FABLES DE VARTAN EN ARMÉNIEN ET EN
FRANÇAIS.

TEXT

ԳՐԱԴԱՐԱՆ ՀԱՅԿ ԱՂԱՅԵԱՆՑԻ

NOTE

Թիւ 2975

EAP180-1-2-229_004R.jpg

HEAD

Ա Ռ Ա Կ Ք Վ Ա Ր Դ Ա Ն Ա Յ Վ Ա Ր Դ Ա Պ Ե Տ Ի :

TEXT

CHOIX DE FABLES DE VARTAN EN ARMÉNIEN ET EN
FRANÇAIS. Ouvrage publié par la Société Asiatique de Paris.

PARIS, LIBRAIRIE ORIENTALE DE DONDEY-DUPRÉ PÈRE ET
FILS, Imp.-Lib. de la Société Asiatique, Édit.-Prop. du Journal
Asiatique, Rue St.-Louis, No 46, au Marais, ET RUE RICHELIEU,
N° 67, VIS-A-VIS LA BIBLIOTHÈQUE DU ROI. 1825.

NOTE

Վ-30 31186 A 558 ՍՏՈՒԳՎԱԾ Է 1961 Թ. Տ Տ Տ ՀՍՍՌ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԿԱԴԵՄԻԱ ՖՈՆԴԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԱԿԱԴԵՄԻԱ

EAP180-1-2-229_005L.jpg

NOTE

IMPRIMERIE DE DONDEY-DUPRÉ.

EAP180-1-2-229_005R.jpg

HEAD

Հ Ա Տ Ը Ն Տ Ի Ր Ա Ռ Ա Կ Ք ՎԱՐԴԱՆԱՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

EAP180-1-2-229_006L.jpg

HEAD

ՎԱՐԴԱՆԱՅ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ : Ա · ԱՌԻԻԾՆ ԾԵՐԱՑԵԱԼ :

TEXT

ԱՌԻԻԾՆ ծերացաւ՝ և ոչ կարէր որսալ կերակուր . և եղև սուտ
հիւանդ, և եմուտ ՚ի յայր մի, և կացոյց զուծն (1) դռնապան : Եւ
առաքեաց ուծն պատգամս՝ թէ հիւանդա- ցաւ թագաւորն , եկալք
ամենայն էրէքդ ՚ի տես . և սկսան ՚ի գալ : Եւ որ մտանէր՝ այլ ոչ
ելանէր, զի կեր լինէր առիծուն : Եկն և խոզն ՚ի տեսանել
զառիծն, և զի բնու- թեամբ խոզն ՚ի վայր հայի . և ետես զհետսն,
զի որ զինչ մտեալ էր՝ այլ չէր ելեալ : Եւ ասէր ուծն՝ թէ մուտ : Ասէ
խոզն, աստ՝ մե- ռանիմ, ես ոչ մտանեմ, զի զինչ մտեալ է,

NOTE

(1) Le mot ուծ est inconnu. C'est peut-être une faute, à moins
que ce ne soit une prononciation vul- gaire du mot այծ, chèvre.
La traduction a été faite en

HEAD

FABLES DE VARTAN. I. LE LION DEVENU VIEUX.

TEXT

LE Lion étant devenu vieux et ne pouvant pour- suivre sa proie, il feignit d'être malade, se retira dans une caverne, et y plaça la Chèvre (1) pour portier. La Chèvre envoya alors un message pour faire savoir que le roi était malade, et pour inviter tous les animaux à venir le voir. Ils commencèrent à venir ; celui qui entrait ne sor- tait pas, parce qu'il devenait la pâture du Lion. Le Cochon vint aussi voir le Lion; mais comme, selon son naturel, cet animal regardait en bas, il vit que les marques étaient toutes pour entrer, mais non pour sortir. La Chèvre disait : Entre donc? Je mourrais ici, répondit le Cochon; je

NOTE

conséquence. On pourrait encore supposer qu'il fau- draient lire ինձ ou ինծ, qui signifie léopard.

EAP180-1-2-229_007L.jpg

TEXT

ԵՀար ժանեօքն , և յերկուս կտրեաց գնա և այնպէս յանդիմանեաց զստութիւն նորա : Տուցանէ առակս՝ թէ առիծն մահն է, քարայրն՝ գերեզմանն է . և մեք անմիտք որ քան զխոզն չեղաք որ ածեմք զմտաւ՝ թ որք մեռան՝ այլ ո՛չ կենդանացան . և Հա նապագ ազահիմք :

HEAD

Բ . ԺՈՂՈՎՔ ԹՌՉՆՈՅ :

TEXT

Ժողովեցան թռչունքն և ասացին, թէ որ ձայնն զօրաւոր է՝ զայն դիցուք մեզ թա գաւոր . որ կոչէ զմեզ ՚ի ժամ պատերազմին Եւ

բարձրացաւ կռունկն յերկինս՝ և գոչեաց և Հաճեցան՝ և օծին
թագաւոր : Գայ էշ և ասէ . ա՛յ թէ՛ զիս նորա տեղին Հանէք,
նսիցս տեղ շինէք որ վերանամ . դուք լսէ թէ ո՞ւմ ձայնն է
զօրաւոր : Տուցանէ առակս, թէ որչափ տկար լին մարդն և
աղքատ, և ժողովուրդքն և զօրք

EAP180-1-2-229_007R.jpg

TEXT

n'entrerais pas, car on y est entré et on n'en est pas sorti. Le
portier se fâche alors et le bat; le Cochon hérissé son poil, le
frappe avec ses défenses, le déchire en deux, et le châtie ainsi
de sa fourberie. On voit par cet apologue que le Lion est la
mort, la caverne est le tombeau, et nous insensés qui ne
sommes pas plus que le Cochon, nous savons que ceux qui
meurent ne ressuscitent pas, et nous amassons
continuellement.

HEAD

II. L'ASSEMBLÉE DES OISEAUX.

TEXT

LES Oiseaux s'assemblèrent et dirent: Quel est celui dont la
voix est forte? Nous le ferons notre roi pour qu'il nous appelle
au moment du com- bat. La Grue s'éleva dans les cieux, se mit à
crier; ils furent charmés et la sacrèrent roi. L'Ane vint alors :
Oh! dit-il, élevez-moi à sa place, et don- nez-moi un lieu où je
puisse me dresser sur mes pieds, et vous entendrez qui a une
voix forte. Cette fable montre que pourvu qu'un homme soit
faible et pauvre, il plaît toujours aux peu-

EAP180-1-2-229_008L.jpg

TEXT

Հաւանին , և դնեն թագաւոր կամ՝ առաջ– նորդ. նա կարէ վարել
զիշխանութիւնն զինչ ՚ի վերայ գայ :

HEAD

Գ . ԱՂՔԱՏՆ ԵՒ ԱՐԾԻՒՆ :

TEXT

Այր մի աղքատ խորովէր սակաւ մի միս յա– նապատի ուրեմն . և ահա արծին յան– կարծակի եկն 'ի վերուստ, և էառ զմիսն և վերացաւ: Իսկ աղքատն խեռաբարոյ էր, ան– կաւ 'ի վերայ մորենոյն և ձայնեաց ասելով . թէ այր ես , և ունիս կարողութիւն ' դու ընթացի'ր ուր ես եմ . զնոյն բանս և այժմ' ասեն մարդիք 'ի կռիս իւրեանց : Տարաւ արծին զմիսն ' և եղ 'ի բոյն իւր առաջի ձագուց իւրոց, և ինքն գնաց : Եւ կայծ մի փակեալ կայր 'ի միսն , այրեաց զբունն և զձագսն արծուին : Տուցանէ առակս' թէ որ զրկէ զմարդն յանմեղուց' զմեղքն 'ի Հետ զրկանացն յինքն առնու :

EAP180-1-2-229_008R.jpg

TEXT

ples et aux soldats qui le nomment roi ou chef, mais peut-il gouverner son royaume s'il arrive quelque chose?

HEAD

III. LE PAUVRE ET L'AIGLE.

TEXT

UN Pauvre Homme faisait rôtir un peu de viande dans un désert; mais voilà que l'Aigle fond inopinément sur lui, prend la viande et s'en va. Le Pauvre était méchant; il se jette dans un buisson en lui disant: Si tu es brave, si tu as de la force, viens où je suis. Les hommes tiennent à présent de pareils discours dans leurs démêlés. L'Aigle emporta la viande et la posa dans son nid devant ses petits et s'en alla. Une étincelle était cachée dans la viande; elle brûla le nid et les petits de l'Aigle. Cette fable montre que l'homme qui est injuste envers des innocents, attire sur lui-même un pareil malheur.

EAP180-1-2-229_009L.jpg

HEAD

Դ . ԳԱՌՆ ԵՒ ԳԱՅԼՆ :

TEXT

Գառն մի ցանկալի կայր 'ի փարախ մի . և ահա եմուտ գայլն՝ առ զնա զի կերիցէ . և նա անկաւ յոտս նորա՝ ասէ լալով . ած ետ զիս 'ի հրամանս քո , ապա ողորմեաց ինձ և հար զփողս քո՝ և լսեմ, զի լցցի ցանկու_ թիւնս իմ. քանզի լուայ 'ի հարց իմոց թէ սաստիկ փողահարք են ազգք գայլոց : Եւ նա Հաւատաց անդէպ բանին, և կնկզեցաւ, և մի բերան գոչեաց . և ահա զարթեալ շունքն՝ և խածատեցին : Եւ փախեալ և ելեալ նըս_ տաւ նա 'ի բլուր մի, լալով կոծէր զանձն իւր և ասէր . թէ արժան եմ ես այս վշտացս, և արդ՝ ով արար զիս փողահար, զի ես հա_ նապազ մսագործ էի : Տուցանէ առակս՝ թէ շատ իմաստուն մար_ դիկ խաբին, և լսեն անդէպ բանից, և յետոյ ապաշաւեն որպէս գայլն . և շատ ձեռնարկեն

EAP180-1-2-229_009R.jpg

HEAD

IV. L'AGNEAU ET LE LOUP.

TEXT

UN tendre Agneau était dans la bergerie; voilà que le Loup entre et le prend pour le manger. Renversé sous les pieds du Loup, il disait en pleurant : Dieu me met à votre disposition, ayez pitié de moi; ainsi faites retentir votre cor, pour que je m'amuse; mes vœux seront satisfaits, parce que j'ai toujours entendu dire à mes pères que la race des Loups fournit de forts donneurs de cor. Le Loup écoute ce sot propos, il s'accroupit et se met à crier de toute sa force; mais voilà que les Chiens s'éveillent et le mordent. Il s'en- fuit et s'arrêta sur une colline qu'il atteignit, et il y disait en se lamentant : Je suis vraiment digne de ce malheur, car qui m'a fait musicien, puisque j'ai

toujours été boucher ? Cette fable montre que beaucoup de gens sa- ges sont trompés et écoutent de sots propos, et se repentent ensuite comme le Loup; et que

EAP180-1-2-229_010L.jpg

TEXT

շան, և անկանին 'ի նեղութիւն :

HEAD

Ե • ԺԻԺԻՔՆ ՄԵՂՈՒՔՆ ԵՒ ՄՐՋԻՒՆ:

TEXT

Ժիժիքն գան առ մեղութն և առ մրջիմն 'ի ժամանակս ձմերան՝ և ասեն . տուք մեզ կերակուր զի մեռանիմք 'ի սովոյ : Եւ նոքա ասեն . դուք զի՞նչ գործէք յամառան : և նոքա ասեն՝ թէ 'ի վարսաւոր ծառս Հանգ_չէաք , և անուշ երգով զճանապարհորդս ու ղարկէաք : Եւ նոքա ասեն . ապա յիրաւի սատակիք 'ի սովոյ . և չէ պարտ առնել ձեզ ողորմութիւն : Տուցանէ առակս՝ թէ յիմար կուսանքն (1) խնդրեն, և իմաստունքն ոչ տան . զի ժամա_

NOTE

(1) Ceci fait allusion à la parabole rapportée au commencement du 25e chapitre de saint Mathieu, où il est question de dix vierges, dont cinq étaient folles

EAP180-1-2-229_010R.jpg

TEXT

beaucoup entreprennent, soit en action, soit en parole, ce qui ne leur convient pas, et qu'ils tombent dans le malheur.

HEAD

V. LES INSECTES, L'ABEILLE ET LA FOURMI.

TEXT

LES Insectes se rendirent, par un tems d'hiver, auprès des Abeilles et de la Fourmi. Donnez- nous de la nourriture, leur dirent-ils, car nous mourons de faim. Celles-ci leur

répondirent: Eh! que faites-vous donc l'été? Nous nous reposons sous des arbres touffus, répliquèrent-ils, et nous accompagnons le voyageur avec de dou- ces chansons. En ce cas-là, dirent-elles, il n'est pas étonnant que vous mouriez de faim; il ne faut pas vous faire la charité. Cette fable montre que les vierges folles (1) demandent, et que celles qui sont sages ne

NOTE

et cinq sages. Հինգն 'ի նոցանէ յիմարք էին՝ և հինգն իմաստունք: Quinque autem ex eis erant fa- tuæ, et quinque prudentes. Matt. xxv, 2.

EAP180-1-2-229_011L.jpg

TEXT

լոյ : Ապա պարտ է յայս կեանքն ժողովել , որ է ամառն,
իմաստութեամբ և աշխատու_ թեամբ՝ զհոգևոր կերակուր, զի մի՝
դատաս_ տանին օրն սովամահ 'ի դժոխս արկանեն զմեզ :

HEAD

. Օ . Ե Ր Կ Ո Ւ Ա Ք Լ Ո Լ Ք :

TEXT

Երկու աքլուք կռվէին 'ի մէջ փողոցին . և մին յաղթեաց ընկերին՝
և ընկէց զնա , և Հպարտացեալ թռեաւ, և ելեալ 'ի Բարձ_ րագոյն
տեղիս, և սկսաւ ճեմել և գաղացել . Բարձրվզել վասն
յաղթութեան նորա , 'ի պարծանս անձին Համարեալ իւրն : Եւ ա_
Հա արծիւ մի 'ի վերուստ յանկարծակի եկն , և առեալ՝ վերացաւ
զնա 'ի յօդն : Տուցանէ առակս, թէ որ խնդայ 'ի կո_ րուստ
թշնամւոյն՝ կամ՝ ուրախանայ Հպար_ տութեամբ թէ յաղթեցի
թշնամւոյն , գայ 'ի վերայ նորա յանկարծակի նեղութիւն և չար_
չարանք • որ վայ տայ անձին իւրոյ :

EAP180-1-2-229_011R.jpg

TEXT

recueillir, dans cette vie qui est l'été, par la sa gesse et le travail, la nourriture spirituelle, pour qu'au jour du jugement on ne nous fasse pas mourir de faim en enfer.

HEAD

VI. LES DEUX COQS.

TEXT

DEUX Coqs se battaient au milieu d'une rue; celui qui triompha de son camarade et le jeta à terre, en fut tout enflé d'orgueil; il s'envole, et monte sur un lieu élevé, où il commence à se promener, à chanter et à s'enorgueillir de sa vic toire, montrant toute sa vanité; mais voilà qu'un Aigle fond inopinément sur lui, le prend et l'enlève dans les airs. Cette fable montre que celui qui se réjouit de la perte de son adversaire, ou se félicite avec orgueil de ce qu'il a vaincu l'ennemi, attire sur lui, sans qu'il s'y attende, des peines et des tourmens qui le forcent à déplorer son sort.

EAP180-1-2-229_012L.jpg

HEAD

Է : ԺՈՂՈՎՔ ԹՌՉՆՈՅ :

TEXT

Ժողովեցան թռչունքն և ընտրեցին զսիրա_ մարզն վասն գեղեցկութեանն իւրոյ՝ օ_ ծին գնա թագաւոր : Գայ առ նա աղաւնին և ասէ, ո՛վ բարի թագաւոր , եթէ նեղեն զմեզ արծիւքն՝ դու զի՞նչ օգնութիւն կա_ ըես առնել մեզ : Տուցանէ առակս , թէ թագաւորին ոչ միայն գեղեցկութիւն՝ այլ և քաջութիւն և պատերազմական զօրութիւն և բազմահը_ նար իմաստութիւն՝ յամենայն կողմանց պի_ տոյ է :

HEAD

Ը : ԱՂՈՒԷՍՆ ԵՒ ԽԵՑԳԵՏԻՆՆ :

TEXT

Աղուէսն և խեցգետինն եղբարք եղեն, ցա_ նեցին և քաղեցին արտս . և կասեցին և շեղջեցին : Եւ ասէ աղուէսն, ելցուք 'ի

EAP180-1-2-229_012R.jpg

HEAD

VII. L'ASSEMBLÉE DES OISEAUX.

TEXT

Les Oiseaux s'étant réunis, ils élurent le Paon, à cause de sa beauté, et le sacrèrent roi. La Colombe vint alors vers lui, et lui dit : O excellent roi, si les Aigles nous tourmentent, comment pourras-tu nous secourir? Cette fable montre que ce n'est pas assez de la beauté pour un roi, mais qu'il lui faut encore, pour toutes les occasions, le courage, la valeur militaire et une sagesse éprouvée.

HEAD

VIII. LE RENARD ET L'ÉCREVISSE.

TEXT

Le Renard et l'Écrevisse vivaient en frères; ilsensemencèrent leur terre, firent la récolte, écrasèrent leur grain, et le mirent en tas. Le Renard

EAP180-1-2-229_013L.jpg

TEXT

գետինն • արա ինձ սէր, և յորժամ կա վազել՝ դու զարկ զագիդ քո 'ի վերայ իմ իմանամ և գամ զհետ քո : և եբաց խեց տինն զմկրատն իւր . և իբր եզարկ աղու զագին, և վազեաց խեցգետինն փակեալ զին աղուեսուն : Եւ իբրն եհաս աղու 'ի շեղջն, և դարձաւ յետս տեսանել ուր իցէ խեցգետինն . և խեցգետինն ան 'ի վերայ շեղջին, և ասէ՝ յանուն այ այս երեք մոր և կէս : () արմացաւ աղուէսն ասէ . ով դու չար՝ երբ եկիր աստ : Ուսուցանէ առակս թէ շատ բան և զ առնեն նենգաւոր մարդիք՝ որ 'ի կորուստ նի անձանց նոցա . և տկարքն յաղթեն նո

HEAD

Բ . ԱՅԾՔՆ ԵՒ ԳԱՅԼՔ :

TEXT

Ժողովեցան այծքն ամենայն, և առաքե պատգամս առ ազգն
գայլոց, և ասա

EAP180-1-2-229_013R.jpg

TEXT

dit alors : Allons sur la colline, et celui qui arri vera le plus vîte
dans l'aire emportera le grain. Pendant qu'ils montaient sur la
colline, l'Écre visse lui dit : Fais-moi un plaisir; quand tu
voudras courir, tu me toucheras de ta queue, pour que je la
sente et que je te suive. L'Écre visse ouvrit alors ses pinces, et
quand le Renard la toucha de sa queue, elle sauta dessus et la
saisit, de sorte que quand le Renard fut arrivé au but, et qu'il se
retourna pour voir où était l'Écrevisse, celle-ci tomba sur le tas,
et dit : Au nom de Dieu, il y a là trois boisseaux et demi, qui
sont à moi. Le Renard étonné, lui dit alors : Comment,
méchante, es-tu venue là ? Cette fable fait voir que les hommes
trompeurs emploient beaucoup de paroles et d'actions pour se
porter préjudice à eux-mêmes, et que les faibles en triomphent.

HEAD

IX. LES CHÈVRES ET LES LOUPS.

TEXT

TOUTES les Chèvres se réunirent et envoyèrent un message à la
nation des Loups : Pour

NOTE

2

EAP180-1-2-229_014L.jpg

TEXT

թիւն . և աղաչեմք զձեզ որ առնէք խաղաղութիւն ընդ մեզ,
որպէս և առնեն թագաւոր ազգաց : Եւ գայլքն ժողովեցան և

ուրախա ցան ուրախութիւն մեծ . և առաքեցին պա գամս մեծ նամակաւ և բազում ընծայիւք ա ազգս այծեաց՝ և ասեն . լուսաբ զբարի խոր Հուրդս ձեր և գոհացաք զայ՝ զի մեծ խնդու թին է և խաղաղութիւն : Եւ գիտացնէ ձեր իմաստութեանդ • զի պատճառն և սկիզբ խռովութեան և կռուոյ մերոյ՝ Հովին է շունն, և թէ զնոսա բառնայք ՚ի միջոյ՝ (փութով լինի հաշտութիւնն : Եւ զայս լուս այծքն, և ՚ի բաց վարեցին զհովիւքն և ը շունս . և արարին թուղթ երդման, և Հաստա տութեան : Եւ ելեալ այծքն տարածեցան ան Հոգք ՚ի լերինս և ՚ի խորածորս, և սկսա արածել՝ և գոհանալ զայ : Եւ Համբերեցի զայլքն զաւուրս տասն . և ժողովեցան ՚ի վե րայ նոցա, և Հեղձուցին զայծսն զամենայն : Տուցանէ առակս՝ թէ բնութեամբ ամրա ցեալ է սիրտ մարդոյն ՚ի թշնամութիւն

NOTE

(1) Littéralement, si vous les ôtez du milieu. E arménien, բառնալ ՚ի միջոյ, comme jL. j

EAP180-1-2-229_014R.jpg

TEXT

quoi, leur disaient-elles, nous faites-vous une guerre sans relâche? Nous vous prions de faire la paix avec nous, comme font les rois des nations. Les Loups se réunirent, pleins de joie, et ils expédièrent une grande lettre avec beaucoup de présents pour la nation des Chèvres, et ils leur dirent: Nous avons appris votre excellente résolution, et nous en avons rendu grâces à Dieu; certainement la paix sera le sujet d'une grande joie. Nous ferons connaître à votre sagesse, que le Berger et le Chien sont la cause et l'origine de nos démêlés et de nos querelles; si vous les tuez (1), la tranquillité sera bientôt rétablie. En apprenant cela, les Chèvres chassèrent les Bergers et les Chiens, et elles firent un traité de paix et d'amitié. Les Chèvres sortirent pour

se répandre sans crainte dans les montagnes et les vallées, et elles commencèrent à y paître et à rendre grâces à Dieu. Les Loups patientèrent pendant dix jours, puis ils se réunirent contre les Chèvres et les étranglèrent toutes. Cette fable montre que la haine et l'aversion, de nation contre nation, de famille contre fa

NOTE

en persan, et en latin è medio tollere, signi fient métaphoriquement, tuer.

EAP180-1-2-229_015L.jpg

TEXT

տողմ, և մարդոյ առ մարդ . նա զժուարաւ կարէ Հաստատել սէր և խաղաղութիւն 'ի մէջ նոցա :

HEAD

Ժ. ԱՌԻԻԾՆ, ԳԱՅԼՆ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍՆ:

TEXT

Առիւծն և գայլն և աղուէսն եղեն եղբարք . և ելեալ յորս՝ և գտին խոյ մի, և ոչխար մի՝ որ է մաքի, և գառն մի : Եւ 'ի ժամ ճաշոյն ասէ առիւծն ընդ գայլն՝ թէ բաժանէ զոչխարսդ (1) 'ի վերայ մեր, փորձելով զնա : Եւ գայլն ասէ, ով թագաւոր՝ զայդ ած է բաժաներ . խոյրդ՝ քեզ , և մաքիդ՝ ինձ, և գառն՝ աղուեսուն : Եւ առիւծն բարկացեալ և եհար ապտակ 'ի ծնօտս գայլոյն . և կրկովեցան աչք նորա . և նա նստեալ լայր դառնապէս : Եւ դարձեալ ասէ առիւծն ընդ աղուէսն՝ թէ բաժանէ զոչխարսդ 'ի վերայ մեր : Եւ ասէ ա_

NOTE

(1) Le mot ոչխար, brebis, employé ici au plu-

EAP180-1-2-229_015R.jpg

TEXT

mille, d'individu contre individu, est fortement enraciné par la nature dans le cœur des hommes, et que ce n'est qu'avec beaucoup de difficulté qu'on peut établir la paix et l'amitié entre eux.

HEAD

X. LE LION, LE LOUP ET LE RENARD.

TEXT

LE Lion, le Loup et le Renard ayant fait société, ils sortirent pour la chasse, et trouvèrent un Bélier, une Brebis et un Agneau. Au moment du repas, le Lion dit au Loup, pour l'éprouver: Partage entre nous les bêtes (1). Le Loup lui répondit : O Roi, Dieu fait le partage ainsi : le Bélier est pour toi, la Brebis pour moi, et l'Agneau pour le Renard. Le Lion se met alors en colère, donne un soufflet sur les joues du Loup et lui fait sauter les yeux. Celui-ci se retire en pleurant amèrement. Le Lion s'adresse ensuite au Renard en lui disant de partager les bêtes. O Roi,

NOTE

riel, est pris pour les bêtes, dans un sens indéfini.

EAP180-1-2-229_016L.jpg

TEXT

խոյըղ՝ քեզ ճաշու, մաքիդ հրամենք, և գառըղ ընթրես : Եւ ասէ առիւծն . ով գերի աղուեսուկ՝ ո ուսոյց քեզ զայդ արդար բաժանելդ : Եւ ասէ աղուեսն՝ թէ աչք գալլոյն ուսոյց զիս՝ որ արտաքս կրկովեցան : Տուցանէ առակս՝ թէ բազում՝ չարագործք իրատին և թողուն զչարիս, յորժամ՝ թա՝ գաւորք և իշխանք կախեն զգողս և զանի՝ ըսաւ :

HEAD

ԺԱ . ԳԱՅԼՆ ԵՒ ԷՇՆ :

TEXT

Գայլն եգիտ էշ մի գէր՝ և կամեցաւ ուտել գնա : Եւ ասէ էշն .
աղաչեմ՝ զքեզ ով գայլ, Հան զայս խոցս յոտից իմոց, և ապա
ուտես զիս՝ զի ետ զիս ՚ի ձեռս քո կերա_ կուր . քանզի բնեռ չար
Հասաւ յոտս իմ՝ և տանջէ զիս : Եւ անցեալ գայլն յետոյ կողմանէ
զի Հանցէ զբնեռն, և էշն ամենայն զօրութեամբն իւրով
կիցս եհան՝ և եհար զբե_

EAP180-1-2-229_016R.jpg

TEXT

est pour ton dîner, nous mangerons ensemble la Brebis si tu
l'ordonnes, et tu souperas avec l'Agneau. O petit Renard
flatteur, dit le Lion, qui est-ce qui t'a enseigné ce partage
équitable? Les yeux crevés du Loup me l'ont appris, re- partit le
Renard. Cette fable montre que beaucoup de méchants sont
corrigés et qu'ils cessent de faire le mal, quand les rois et les
princes font pendre les vo- leurs et les malfaiteurs.

HEAD

XI. LE LOUP ET L'ANE.

TEXT

LE Loup ayant trouvé un Ane qui était gras, voulut le manger.
L'Ane lui dit alors : O Loup, je t'en prie, guéris-moi d'une
blessure que j'ai au pied; un méchant clou y est entré et me fait
souffrir, et tu me mangeras ensuite, car Dieu m'a destiné à te
servir de nourriture. Le Loup passa aussitôt par derrière l'Ane,
pour extraire le clou, et l'Ane, à l'instant, lance de toute sa

EAP180-1-2-229_017L.jpg

TEXT

յիւրաի կրեցի զայս ամենայն վիշտս, զի ե իսկզբանէ մսագործ
էի, և արդ ո արար զի պայթար : Ցուցանէ առակս, թէ շատք լան և
ապա շատեն՝ որ ձեռնամուտ լինին ՚ի գործ և յար ուեստ ինչ՝ զոր
չէ՛ն ուեսալ, և չէ՛ ՚ի դէս ժամուն իրեանց օգտակար :

HEAD

ԺԲ . ԱՂՈՒՔԱՆ ԵՒ ԿԱՔԱՒ :

TEXT

Աղուէսն էառ կաքաւ մի 'ի բերանն' և կա մէր ուտել զնա . և ասէ կաքան օրհ նեալ է ած որ կոչեաց զիս յիւր արքայու թիւնն . զի զերծանիմ 'ի յայս չարեացս : Եւ ապա դու աղուէս' զոհացիր զայ, և ապա ու տես զիս, քեզ մեծ վարձք է: Եւ աղուէսն կրկզեցաւ, և հայեցեալ յերկինս' և բացեալ զբերանն ասէ, զոհանամ զքէն ած բարի' որ

NOTE

(1) Խամծերք, est, à ce qu'il me semble, un mot vulgaire de l'Arménie orientale, qui paraît désigner

EAP180-1-2-229_017R.jpg

TEXT

pleurant amèrement : Il est juste que je souffre cette disgrâce, car étant naturellement boucher, personne ne m'a fait maréchal. Cette fable montre que beaucoup de gens pleurent et se repentent d'avoir pratiqué des ou vrages ou des arts qu'ils n'ont pas appris, et qui leur sont inutiles dans l'occasion.

HEAD

XII. LE RENARD ET LA PERDRIX.

TEXT

LE Renard ayant pris une Perdrix, se préparait à la manger. Celle-ci lui dit : Béni soit Dieu, qui m'appelle dans son royaume, et me délivre des maux de ce monde; mais toi, Renard, rends grâces à Dieu et puis tu me mangeras, ce sera une grande récompense pour toi. Le Renard s'assied, regarde le ciel, et ouvrant la gueule, dit : Je te remercie, Dieu bon, du repas excellent que tu m'as pré

NOTE

la totalité des dents, le ratelier, la mâchoire tout en tière.

EAP180-1-2-229_018L.jpg

TEXT

պատրաստեցեր ինձ սեղան բարութեան : Եւ կաքան զերծաւ 'ի բերանոյն' և թռեաւ : Եւ ասէ աղուէսն, ո՛վ անմիտս և յիմարս, յառաջն պարտ էր ինձ ուտել : և ապա զոհա- նալ զայ : Տուցանէ առակս, թէ զխոստացեալ իրսն մի՛ համարիր քեզ, և մի՛ շնորհակալ մարդոյ լինիր մինչև առնուս : և թէ ջուր տան քեզ՝ 'ի նոյն ժամն 'ի գոգդ առ : զի շատք ասեն, և ոչ տան զասացեալն իրեանց՝ և սուտ լի- նին :

HEAD

ԺԳ • ԱՂՈՒԷՍՆ ԵՒ ԶԻՏՆ :

TEXT

Աղուէսն առեալ ջիտ մի 'ի բերանն' և կա- մէր ուտել զնա, և ասէ ջիտն՝ թէ շատ ա- դօթէ՝ և ապա ուտես զիս, զի ժամ է ինձ ածել ձու քան զջալամու , հաւկիթ մի է՝ որ լինի անգին, արդ թո՛ղ որ ածենք քեզ, և ապա կե՛ր զիս : և երդնում որ գամ 'ի կամս քո : Իբրև եթող զնա աղուէսն՝ նա թռեաւ և նստաւ 'ի ճիւղ մի ծառոյ բարձրագոյն : Եւ

EAP180-1-2-229_018R.jpg

TEXT

paré! La Perdrix s'échappe de sa gueule, et s'en- vole. Le Renard dit alors : Imbécille, insensé que je suis, il fallait la manger d'abord et bénir Dieu après. Cette fable te montre qu'il ne faut pas compter sur les choses promises, ni en remercier personne jusqu'à ce que tu les aies reçues, et que si on te donne de l'eau, il faut aussitôt tendre le pan de ton habit, car beaucoup de gens disent, ne donnent pas ce qu'ils promettent, et vous trompent.

HEAD

XIII. LE RENARD ET LE MOINEAU.

TEXT

LE Renard tenait un Moineau dans sa gueule et voulait le manger, quand celui-ci lui dit : Il faut que d'abord tu rendes grâces à Dieu, et puis tu me mangeras, car c'est le moment où je vais pondre un œuf semblable à celui d'une Autruche. C'est un œuf impayable, mais laisse-moi, pour que je te le ponde, et après mange-moi: je te jure que je viendrai à ta volonté. Comme le

EAP180-1-2-229_019L.jpg

TEXT

արա զոր Հրամայեցեր, և եկ 'ի կամս իմ: Եւ ասէ ջիտն . ապա քո նման անմիտ եմ ես՝ թէ այլ գամ 'ի կամս քո . և դու ընդէ՞ր Հաւատացեր ինձ, թէ կարի սակաւ մի մարմնով այնպիսի մարգարիտ ածել քեզ՝ որ ամէն մարմնովս չեմ իբրև գնա : Ապա լսէ որ տամ քեզ խրատ . անդէպ բանից մի՛ Հաւատար , և ընդ խախտու որմով մի՛ ննջեր: Եւ ասէ աղուէսն, թէ դատելոց է զքեզ ած՝ զի ստեցեր ինձ : Ասէ ջիտն . կայ սուտ՝ որ վարձք է . զի սուտ ասելն՝ որով 'ի մահուանէ և յորոգայթէ ապրիլ՝ և կամ զայլ մարդ փրկել, շատ վարձք տայ նմա ած : Եւ ա_ղուէսն գաղտ 'ի մօտն գայր , և 'ի վեր վա_զեաց զի առցէ զջիտն . և ջիտն ծրտեաց 'ի յաչքն աղուեսուն , և ասէ . ա՛յ անմիտ՝ լսէ՛ որ այլ խրատ տամ քեզ . ուր ո՛չ Հասանես՝ մի՛ ձկտիր, և 'ի մէջ առն և կնոջ , և 'ի մէջ եղբարց ահոկ (1) մի՛ խօսիր՝ որ չամաչես:

NOTE

(1) Le mot ահոկ ne se trouve pas dans le Diction-naire Arménien-Français de Venise : il appartient ce- pendant bien à la langue arménienne; il est usité dans le littéral et le vulgaire, avec le sens de ruine, des- truction, préjudice; il est dérivé de ահեակ ou ահեկ, gauche. Employé comme ici, avec le verbe

խօսիլ, il signifie dire des paroles qui causent du préjudice.

EAP180-1-2-229_019R.jpg

TEXT

Renard le laissa, il s'envola et se plaça sur une branche d'arbre très-élevée. Le Renard lui dit alors: Eh bien! fais à présent ce que tu as décidé, et viens comme je le désire. Crois-tu que je sois un insensé comme toi, lui dit alors le Moineau, pour que je revienne quand tu le désires. Pourquoi m'as-tu pu croire, et t'imaginer qu'un aussi petit corps pût pondre une telle perle, quand avec tout mon corps je ne puis l'égaliser? Écoute donc le conseil que je te donne: n'ajoute plus foi à des paroles extravagantes, et ne dors pas auprès d'une muraille chancelante. Le Renard lui répondit: Dieu te jugera puisque tu m'as trompé. Il est des mensonges qui sont louables, répliqua le Moineau; Dieu donne de grandes récompenses pour le mensonge qui préserve de la mort ou du danger, ou qui sauve les autres hommes. Le Renard se cacha alors tout auprès et se mit à grimper pour saisir le Moineau; mais celui-ci lui lança de sa fiente aux yeux, en lui disant: O insensé! écoute cet autre conseil que je te donne: ne tente pas d'arriver où tu ne peux pas parvenir, et dans les démêlés entre mari et femme, ou entre les frères, ne dis aucune parole indiscrete (1), pour ne pas en rougir ensuite.

EAP180-1-2-229_020L.jpg

HEAD

ԺԴ . ԵՐԷՑՆ ԱՍՈՐԻ ԵՒ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆ:

TEXT

Երէց մի ասորի բարի և իմաստուն՝ և այր մի Հայ՝ կռուեցան վասն իրաց ինչ . և ասէր երիտասարդն ընդ երէցն, թէ քարովն տամ՝ ՚ի բերանդ, որ եռուն ու երկու ատամունքդ ՚ի բերանդ լցվին : Եւ երէցն զարմացաւ, և գնաց փութով ՚ի տուն իւր . և ասէ

’ի կինն իւր՝ աւլաւի՝ վասն այ վառեա մոմ . և եկ տե՛ս
գատամունս իմ՝ թէ որչափ է . և նա թուեաց՝ և ասէ . եռսուն ու
երկու են ստու_ գապէս : Եւ նա գայ փութապէս առ երիտա_
սարդն և ասէ . ուստի՞ զիտացեր զթիւ ատա_ մանց իմոց, և կամ՝
ով ասաց քեզ : Եւ նա ասաց, տե՛ր՝ յիմ՝ ատամանցն զքոյդ
զիտացի : Յուցանէ առակս, թէ յիմ՝ ցաւուն՝ զձեր ցաւն զիտեմ՝.
զի Հասարակաց է մեղքն :

EAP180-1-2-229_020R.jpg

HEAD

(31) XIV. LE PRÊTRE SYRIEN ET LE JEUNE HOMME.

TEXT

Un Prêtre syrien, bon et sage, et un Arménien, se disputaient sur quelque chose. Le Jeune Homme dit alors au Prêtre: Je vous donnerai de cette pierre dans la bouche, de façon que vos trente-deux dents la rempliront. Le Prêtre étonné retourna bien vite à sa maison, et il dit à sa femme: Au nom de Dieu, ma bonne amie, allume la chandelle et viens voir combien j'ai de dents. Elle compta, puis elle dit: Elles sont vraiment au nombre de trente-deux. Le Prêtre retourna promptement vers le Jeune Homme, en lui disant: Comment as-tu appris le nombre de mes dents, et qui te l'a dit? Seigneur, répliqua celui-ci, c'est par mes dents que j'ai connu les vôtres. Cette fable montre que par mes maux je puis connaître les vôtres, parce que tous les défauts sont communs.

EAP180-1-2-229_021L.jpg

HEAD

ԺԵ • ԿԱՏՈՒՆ ԿԱՐԳԱՒՈՐ :

TEXT

Կատուն փիլոն էած ’ի վերայն՝ և եղև կար_ գաւոր . և
պատուիրեաց մկանցն՝ և ասէ, թէ պիղծ է արինահեղն (1), և ես

այլ՝ արիւն ոչ հեղում, զի կարգ առի : Եւ ասէն մկունքն , թէ զբոլոր կարգն անտոնի տեսանեմք ՚ի վե_ ռայ քո՝ և զաբբայ մարկոսի, նա մեք քեզ ո՛չ հաւատամք՝ և կեղծաւոր բարուց քոց : Եւ կատուն յետ այնորիկ եղև զերբն(2)և անկաւ ՚ի յալուր տուն . զան մկունքն և ասէն . ո՛վ դու չար քո հաւատովդ, դու զերբն ես : Եւ յետ այսորիկ եղև մեռեալ՝ յանցս մկանցն . զան մկունքն և ասէն . ո՛ նենգաւոր՝ թէ պարկ լինի մորթ քո՝ ո՛չ հաւատամք քեզ՝ թէ թո_ դուս դու զսովորական չարութիւնդ քո :

NOTE

(1) L'auteur fait ici allusion à ce passage du Psaume V, v. 7.
Զայր արիւնահե՛ղ և նենգաւոր պի՛ղծ առնես դու տր : Virum sanguinum et dolosum alominabitur Dominus.

EAP180-1-2-229_021R.jpg

HEAD

XV. LE CHAT DEVENU RELIGIEUX.

TEXT

LE Chat ayant pris le froc et s'étant fait Religieux, il envoya un message aux Souris, et leur dit : Il est abominable de répandre du sang (1); pour moi je n'en verserai plus, parce que je suis Religieux. Les Souris dirent alors : Quand même nous verrions sur toi tout l'ordre de saint Antoine et du saint père Marc, nous n'aurions pas de con fiance en ton caractère hypocrite. Le Chat se cou vrit ensuite d'un torchon (2), et se blottit dans un magasin de farine; les Souris vinrent et dirent: O méchant, avec ta foi te voilà torchon! Il fei gnit ensuite d'être mort, et se plaça sur le pas sage des Souris, qui vinrent et dirent: O trom peur, quand même ta peau serait déjà un sac, nous ne croirions pas que tu as abandonné ta méchanceté ordinaire.

NOTE

(2) Գերբն. Ce mot n'est pas dans les dictionnaires; il désigne le torchon qui sert à essuyer le lieu où l'on dépose de la farine. 3

EAP180-1-2-229_022L.jpg

TEXT

Ցուցանէ առակս, թէ զոր փորձեալ ես՝ որ չէ բարքն անարատ, այլ նենգաւոր և չար է . թէպէտ և կեղծաւորի բարի գործել, բայց դու մի Հաւատար նմա . զի ոչ կարէ թողոյլ զսովորական բարս:

HEAD

Ժ.Օ. ԱՂՈՒԷՍՆ ԵՒ ԳԱՅԼՆ :

TEXT

Աղուէսն խաբեաց զգայլն, և ետ նմա թուղթ տանել ՚ի գեղին տանուտէրքն, և բերել կերակուր : Եւ իբրև գնաց գայլն ՚ի գիւղն՝ թափեցան ՚ի վերայ նորա շունքն, և խածա_ տեալ վիրաւորեցին զնա : Եւ իբրև եկն ո_ դորմելի կենօք , ասէ աղուէսն . ընդէ՞ր ոչ ցուցեր զթուղթն : ասէ, այո՛ ցուցի ՝ բայց Հազար շուն կայր որ ոչ գիտէր զգիրն : Ցուցանէ առակս, թէ մի՛ վիճեր, և մի՛ ան_ կանիր ՚ի մէջ վիճողաց՝ և բազում՝ տգիտաց և աներկեղաց • այլ իմաստութեամբ փախիր ՚ի նոցանէ :

EAP180-1-2-229_022R.jpg

TEXT

Cette fable montre que si vous avez éprouvé quelqu'un dont le caractère n'est pas honnête, mais perfide et méchant, quoiqu'il s'étudie à faire bien, il ne faut pas le croire, car il ne peut changer son caractère habituel.

HEAD

XVI. LE RENARD ET LE LOUP.

TEXT

LE Renard trompa le Loup et lui remit une lettre pour la donner aux chefs du village et rap- porter de la nourriture. Quand le Loup arriva au village, les Chiens se jetèrent sur lui, le

mordirent et le blessèrent. Comme il revint dans un état pitoyable, le Renard lui dit : Pourquoi ne montrais-tu pas la lettre ?— Je l'ai montrée; mais il y avait là mille chiens, qui ne connais- saient pas l'écriture. Cette fable montre à beaucoup de gens igno- rants, mais hardis, qu'il ne faut pas se disputer, ou se jeter au milieu de ceux qui se disputent, mais s'en éloigner au contraire avec prudence.

EAP180-1-2-229_023L.jpg

HEAD

ԺԷ · ԱՂՈՒՔՍՆ ԵՒ ԳԱՅԼՆ :

TEXT

Աղուէսն ետես զպանիրն յորոգայթն, երթայ առ գայլն և ասէ . ո՛վ եղբայր, ե՛կ առ զպանիրն և կե՛ր . զի ուրբաթ է, և ես ՚ի պաք եմ: Եւ եկն գայլն, և ջանայր առնուլ զպա_ նիրն . և անկաւ յորոգայթն, և թռեաւ պա_ նիրն . և էառ աղուէսն և սկսաւ ուտել : Ասէ գայլն . վա՛յ եղբայր՝ մի՛ ուտեր . ուրբաթ է օրս՝ որ չի բարկանայ քեզ ած : Եւ ասէ ա_ ղուէսն ցգայլն, թէ ուրբաթն ա՛յո է՝ որ ՚ի պարանոցդ անկաւ . և այդ է բարկութիւնն այ : Եւ սկսաւ գայլն ցանձել յայս կոյս և յայն կոյս : Եւ աղուէսն ասէ . ընդ նոյնդ և ես ցան_ ձեցի երբեմն՝ և ո՛չ զերծայ : Եւ ասէ գայլն . վա՛յ է ինձ՝ զի նեղիմ չարաչար : Եւ ասէ ա_ ղուէսն . ո՛վ եղբայր, դու չես վայ՝ մինչև գայ տէր որոգայթիդ :

EAP180-1-2-229_023R.jpg

NOTE

(37)

HEAD

XVII. LE RENARD ET LE LOUP.

TEXT

LE Renard ayant vu un fromage dans un piège, alla vers le Loup et lui dit : Mon frère, va prendre ce fromage et mange-le;

c'est aujourd'hui ven- dredi et je jeûne. Le Loup s'y rendit; en s'ef- forçant de prendre le fromage, il tombe dans le piège et le fromage s'échappe. Le Renard le prit et se mit à le manger. Le Loup lui dit alors : O mon frère, ne le mange pas; c'est vendredi, et c'est un jour dans lequel il ne faut pas irriter Dieu contre toi. Oh! lui répliqua le Renard, le vendredi, c'est ce qui est tombé sur ton cou; c'est là la colère de Dieu. Le Loup se mit alors à s'agi- ter de côté et d'autre, et le Renard lui dit : Je me suis déjà agité comme toi et je ne me suis pas sauvé. Malheur à moi, disait le Loup, car je souffre cruellement ! Il ne t'arrivera pas de mal, ô mon frère, répondit le Renard, jusqu'à ce que celui qui a dressé le piège soit arrivé.

EAP180-1-2-229_024L.jpg

TEXT

Տուգանէ առակս, թէ զգաստ լեր որ չի խա բիս 'ի նենգաւոր
մարդկանէ , և յայնժամ վայ տասս անձին քո :

HEAD

Ժ Ը . ԱՂՈՒԷՍՆ ԳԵՏԱՏԱՐ :

TEXT

Աղուէսն 'ի գետն անկաւ, և եղև գետատար և խոստացաւ ալ
մարազպան (1) մի խունկ զի ելանէ 'ի գետոյն . և զերծաւ և ել 'ի
գետոյն, և սկսաւ ճեմել . և մոռացաւ զմարազպան խունկն զոր
խոստացաւ ալ . խայտայր 'ի յեզր գետոյն, և ասէր . թէ ած ի՞նչ
կարիք ունի զծովսս խնկին՝ որ յօդս ցնդի : Եւ ահա շար ժեցաւ
դարափն գետոյն, և սկսաւ աղուէսն

NOTE

(1) Le mot մարազպան , qui est dans le texte, ne se trouve dans aucun lexique arménien, soit du lan gage littéral, soit de l'idiome vulgaire. On ne le trouve pas non plus dans le persan. Il doit désigner un vase destiné à contenir de l'encens, ou bien

plutôt une certaine quantité de ce parfum. C'est à cette dernière supposition que je m'arrête; en effet, on trouve

EAP180-1-2-229_024R.jpg

TEXT

Cette fable montre qu'il faut que tu sois bien avisé, pour que tu ne sois pas trompé par un homme perfide, et que tu n'ayes pas à te repentir.

HEAD

XVIII. LE RENARD TOMBÉ DANS L'EAU.

TEXT

UN Renard tomba dans une rivière et fut emporté par le courant; il promit alors à Dieu un vase d'encens (1) s'il en échappait; il parvint à se sauver et à sortir de l'eau; il se mit à se promener, oubliant le vase d'encens qu'il avait promis à Dieu; il sautait de joie sur le bord de la rivière. Quel besoin, disait-il, Dieu a-t-il de la fumée de l'encens qui s'exhale dans les airs; mais voilà

NOTE

dans le Dictionnaire Heptaglotte de Castel, le mot employé avec ce sens, mensuræ genus, dans la version arabe du Pentateuque. Il s'agit dans cet endroit de la mesure appelée gomor dans la Vulgate, exod. xvi, 16 et 32. Ce nom est rendu dans la version arménienne par չափ, qui signifie mesure d'une manière indéterminée.

EAP180-1-2-229_025L.jpg

TEXT

գալ 'ի դարափն 'ի վայր 'ի գետն : Եւ լալով գոչեաց և ասէ . ո՞վ ես 'ի խնդիր մարագական խնկին որ բերեմ . զոր ուխտե քեզ : Տուցանէ առակս, թէ ոչ է պարտ մոռ նալ զուխտն ալ, զոր 'ի նեղութեան քո ու տես . այլ Հատո՛ւ և կատարեա՛ւ . և յիշեա՛

նեղութիւն քո :

HEAD

Ժ Թ . ԱՂՈՒԷՍՆ ՔԱՂՅԵԱԼ:

TEXT

Աղուէս մի քաղցեալ՝ ետես սառն և պ ցանկալի ՚ի ձմեռնային
աւուրքն, և սկս ուտել : Եւ ասէ . վա՛յ ինձ զի ահագին է դադակս
՚ի գլուխս և յատամունս իմ , և փոր իմ բնաւ իրք մի ո՛չ իջանէ :
Ցուցանէ առակս, թէ փառք և մեծութ աշխարհիս՝ միայն
զաղաղակն ունի և զբ դումն . և յետոյ ոչ երևի ուրեք, զի սո՛ւտ և
անցաւոր և խաբող, և չէ՛ յօգուտ :

EAP180-1-2-229_025R.jpg

TEXT

que le bord escarpé du fleuve s'ébranle et que le Renard tombe
du bord dans la rivière; il dit alors en se lamentant: O mon
Dieu, j'allais cher- cher, pour te l'apporter, le vase d'encens que
je t'ai voué. Cette fable montre que tu ne dois pas oublier les
promesses faites à Dieu dans ton infortune, mais que tu dois les
exécuter et les accomplir, et te rappeler de ton infortune.

HEAD

XIX. LE RENARD AFFAMÉ.

TEXT

UN Renard, qui avait faim, vit durant l'hiver un beau morceau
de glace et il se mit à le manger. Malheur à moi, dit-il, le bruit
est grand dans ma tête et sous mes dents, mais rien ne descend
dans mon ventre. Cette fable fait voir que la gloire et la gran-
deur de ce monde, n'est qu'un vain bruit et une illusion; il n'en
reste plus rien ensuite, parce qu'elles sont fausses, passagères,
trompeuses et sans aucune utilité.

EAP180-1-2-229_026L.jpg

HEAD

ԿԻՆՆ ՀՊԱՐՏ :

TEXT

Կին մի մեծահասակ և սաստիկ գերմակ և գէր՝ մերկացաւ 'ի տուն իւր . և սկսաւ ծունր դնել և աղօթել մեծաւ Հառաչանօք և լալով : Եկեալ որդի նորա , տեսեալ զնա մերկ՝ Հիացաւ և ասէ . ով մայր իմ՝ յիմարե_ ցար, խելաթափեցար . զի՞նչ է այդ խայտա_ ռակութիւնդ քո ամօթալի : Եւ նա ասէ . ո՞վ որդեակ, բնաւ մի խօսիւր ընդ իս . զի յայտնեցին ինձ՝ որ սերոբէքն և քերոբէքն մերկ աղօթէին առաջի ածութեանն . և ես ընդ նոսա նախանձեցայ՝ և աղօթեմ առ տր ած : Եւ ասէ որդին, այո՛ մայր իմ՝. նմանեաց զաւակ քո 'ի սերոբէիցն կամ քերոբէիցն : Ասէ զառակս՝ յորժամ ոք Հպարտանայ և կամ պարծենայ, կամ ձկտի 'ի վեր քան զկա_ ռողութիւն իւր :

EAP180-1-2-229_026R.jpg

HEAD

LA FEMME ORGUEILLEUSE.

TEXT

UNE femme de grande taille, bien blanche et bien grasse, s'étant déshabillée dans sa maison, elle se mit à genoux pour prier avec de grandes lamenta- tions et en pleurant; son fils vint, et la voyant nue, il en fut étonné et lui dit : O ma mère, êtes-vous insensée, êtes-vous devenue folle? pourquoi faites-vous une action aussi honteuse pour vous? O mon cher enfant, lui répondit-elle, ne te fâche pas contre moi; on m'a appris que les Séraphins et les Chérubins prient nus devant la Divinité: je veux les imiter et j'adresse ma prière au Sei- gneur. O ma mère, répliqua le jeune homme, votre croupe ressemble-t-elle à celle des Séra- phins ou des Chérubins? Cette fable nous apprend que lorsque quel- qu'un s'enfle d'orgueil, il se vante et veut s'éle- ver au-dessus de sa portée.

HEAD

ԽԱ · ԷՇՆ ՀԱՐՍՆԵՒՈՐ :

TEXT

Ձէշն մեծարեցին և կոչեցին 'ի Հարսանի որդւոյ թագաւորին : Եւ
 ասէ էշն, ես ո փողահար եմ, և ո'չ խաղացող . ապա վ ինձ .
 գիտեմ որ ծանր բեռն կայ ինձ պահած և կամ ջուր կրելոյ 'ի
 Հարսանիսն : Ասա զառակս՝ յորժամ կոչեն զքեզ 'ի բա կամ 'ի
 գործ անդէպ և աննման՝ որ 'ի վեր քան զկարողութիւն քո :

HEAD

Խ Բ · ԱՐԾԻԻՆ, ԿԱՔԱԻՆ ԵՒ ԲՕԷՕԶ

TEXT

Արծին Հալածէր զկաքան, և նա 'ի բզէզ ապաւինեցաւ, և բերէր
 բարեխօս . արծին ո'չ լուաւ աղաչանաց բզէզին : Ե բզէզն
 ռխացաւ և խանեցաւ . և գնաց ել՝

HEAD

XXI. L'ANE A LA NOCE.

TEXT

UN Ane fut traité avec honneur et appelé aux noces du fils du
 roi. Que je suis malheureux, dit il alors, je ne suis ni musicien
 ni danseur, mais je sais qu'un lourd fardeau m'est réservé ou
 que je porterai de l'eau pour la noce. Cette fable dit que quand
 on vous appelle pour une chose, ou bien pour une affaire incon-
 venante ou extraordinaire, c'est toujours pour une chose
 au-dessus de votre portée.

HEAD

XXII. L'AIGLE, LA PERDRIX ET LE SCARABÉE.

TEXT

UN Aigle poursuivait une Perdrix qui se réfugia chez le Scarabée, qui se porta pour médiateur: l'Aigle ne voulut pas écouter les prières du Scara bée; celui-ci en conçut du ressentiment et résolut

EAP180-1-2-229_028L.jpg

TEXT

բոյն արծուին . և զձուս նորա գլորէր և ի տորէր . և բազում՝
Ժամանակս անորդիս առ նէր զարծին : Յուցանէ առակս . բնաւ
ամեննին մի՛ առ նել զոք թշնամի ՚ի մարդկանէ, թէպէտ և կա ըի
աղքատ և տկար լինի :

HEAD

Ի Գ · ՄՐՋԻՒՆ ԵՒ ԱՂԱԽՆԻ :

TEXT

Մրջինն անկեալ ՚ի ջուրն՝ և հեղձէր, գայ աղանին և ձգէ ոստ մի
՚ի ջուրն . և ելեալ մրջինն ՚ի յոստն՝ և կենդանացաւ : Եւ ահա ՚ի
նոյն ժամն Հաւորսքն կանգնեաց զվարմն, և կամէր ըմբռնել
զաղանին . գայ մտանէ մրջինն յերանքն նորա, և եխած ՚ի ծայր
նո ռա . և նա ՚ի կսկծոյն յանկարծակի ՚ի վեր թռեաւ և
մորմոքեցաւ . և շարժեցաւ եղէգն և վարմն, և աղանին թռեաւ և
ազատեցաւ : Յուցանէ առակս՝ թէ մահուչափ ճգնեա դմա, որ
յառաջն քեզ բարի արար :

EAP180-1-2-229_028R.jpg

TEXT

d'en tirer vengeance; il alla donc dans le nid de l'Aigle, fit
tomber et cassa ses œufs, de sorte que pendant long-tems
l'Aigle fut sans enfans. Cette fable montre qu'il ne faut jamais
se faire un ennemi, d'un homme, quoiqu'il soit très- pauvre et
sans puissance.

HEAD

XXIII. LA FOURMI ET LA COLOMBE.

TEXT

UNE Fourmi étant tombée dans l'eau, elle se noyait, lorsqu'une Colombe la voit et jette une petite branche dans l'eau; la Fourmi l'atteignit et fut sauvée; mais voilà que dans le même moment un oiseleur tendait son filet pour prendre la Colombe : la Fourmi se glisse dans ses cuisses, et le pique; celui-ci tressaille et s'irrite de ce mal inopiné; il fait remuer son roseau et son filet, alors la Colombe s'envole et se sauve. Cette fable montre qu'il faut faire l'impossible pour celui qui vous a fait du bien.

EAP180-1-2-229_029L.jpg

HEAD

Ի Դ . ԱՌԻՒԾՆ ԵՒ ՄԱՐԴՆ :

TEXT

Առիւծն ետես զի առ նա փախստակա գային ամենայն կենդանիք ահիւ մեծաւ և ասէ, թէ յումմէ՞ գայք փախստականք : նոքա ասեն թէ 'ի մարդոյն' զի հալածեն զմե եւ նա ասէ՝ թէ զի՞նչ է մարդն . կացէք ա մինչև եկեսցէ մարդն : Եւ ահա եկն եհաս մադըն . և ասէ առիւծն սպառնալեօք . թէ դ ես մարդն որ նեղես զամենայն կենդանիս : նա ասէ . այո՛ : Ասէ առիւծն, ապա թէ մարդու ես՝ արի՛ ե՛կ որ կռուիմք, ես քեզ սպասեմ մնայի : Ասէ մարդն, չունիմ ես աստ նշան (կռուոյն . ապա թէ գաս որ կապեմ զքեզ՝ որ փախչիս . և ես գնամ առնում զնշան կռուոյ և զամ առ քեզ : Եւ հաւանեցաւ առիւծն՝ կապեաց զնա մարդն. և սկսաւ կաղնի մահակ հարկանել զնա : Եւ առիւծն ասէ . թէ մա ես՝ նա սերտ և անխնայ զա՛րկ դու, և հա՛ր զթ

NOTE

(1) Littéralement : la marque de guerre. Le m նշան, qui est dans le texte, signifie proprement dr

EAP180-1-2-229_029R.jpg

HEAD

XXIV. LE LION ET L'HOMME.

TEXT

LE Lion voyant tous les animaux qui fuyaient vers lui avec une grande frayeur, il leur dit : A cause de quoi fuyez-vous ainsi? A cause de l'Homme qui nous poursuit, répondirent-ils. Qu'est-ce que l'Homme? leur dit-il; restez là jusqu'à ce que l'homme vienne. Mais voilà que l'Homme arrive; le Lion lui dit alors d'un ton menaçant : Tu es cet Homme qui tourmente tous les animaux. Oui, répliqua-t-il. Eh bien, puisque tu es l'Homme, viens, approche, que nous combattions, je t'at- tendais. L'Homme lui répondit : Je n'ai pas là des armes (1) pour le combat; ainsi viens que je t'attache pour que tu ne t'enfuyes pas; je vais aller prendre mes armes, et je reviendrai aussitôt vers toi. Le Lion y consentit; l'Homme l'at- tache et il commence à le frapper avec un gros bâton de coudrier. Le Lion lui dit alors: Tu es

NOTE

peau, signe, marque; mais ici on doit l'entendre d'un instrument, d'une arme quelconque. 4

EAP180-1-2-229_030L.jpg

TEXT

ինձ : Ցուցանէ առակս, թէ շատ զօրաւոր դիկ խաբին 'ի տկարաց, և տանջին . քեանք նախատեն զանձինս իւրեանց, առիծն եղև :

HEAD

ԻԵ • ԱՌԻԻԾՆ ՀԻՒԱՆԴԱՑԵԱԼ

TEXT

Առիծն հիւանդացաւ, և էրէքն ամէ գային 'ի տես . և աղուէսն յամեա արջն չարախօսեաց գնա : Եւ յորժամ եկ դուէսն՝ բարեկամք նորա ասացին զչա խօսութիւն արջոյն, և գնաց աղուէսն առիծն . ասէ առիծն ընդ աղուէսն բարի գաս գարշելի

· ասա ինձ ընդէ՞ր յամէ եւ նա ասէ, մի՛ բարկանար ինձ ո՛վ բ
թագաւոր . զի ահա երդնում 'ի գլուխ ք աշխատութեամբ
շրջեցայ ես յամենայն բ կապետս, վասն քո, և դեղ ուսայ հիւանդ
թեան քո : եւ ասէ առիծն · բարի՛ եկիր՝

EAP180-1-2-229_030R.jpg

TEXT

Homme, ainsi frappe fort et sans pitié; déchire mon dos, car avec un tel jugement, c'est ce qui me convient. Cette fable montre que beaucoup d'hommes forts sont trompés par les faibles ; ils souffrent et se disent eux-mêmes des injures comme le Lion.

HEAD

XXV. LE LION MALADE.

TEXT

LE Lion étant tombé malade, les animaux vin- rent tous pour le voir. Le Renard tarda; l'Ours alors dit du mal de lui. Quand le Renard vint, ses amis lui rapportèrent les calomnies de l'Ours, et le Renard s'approcha du Lion; celui-ci lui adresse la parole, en lui disant : Tu n'es pas le bienvenu, méchant. Dis-moi pourquoi tu as tant tardé. Le Renard lui répondit : Ne vous irritez pas contre moi, excellent roi; je jure par votre tête que je cherchais avec soin partout des médecins pour vous, et j'ai appris à connaître un remède pour votre maladie. Le Lion lui dit : Viens

EAP180-1-2-229_031L.jpg

TEXT

ասէ . խիստ պիտանի է՝ և դիւրին . ասա բժշկապետքն, թէ
Հանէք զմորթ արջոյ տաք տաք արկէք 'ի վերայ առիծուն,
փութով քարշէ զցաւն 'ի նմանէ : եւ մայեաց առիծն՝ և կալան
զարջն, և ս քարշել զմորթն . և նա վայել և մեծս զայթս արձակել
: եւ ասէ աղուէսն . այ քո երեսդ և 'ի մորուսդ, և 'ի նորայն յերբ 'ի

յարբունիս մտանէ՝ նա զայլ ոք լախօսէ : Տուցանէ առակս, թէ
բնաւ ո՛չ է պ չարախօսել զոք, և ո՛չ բամբասել :

HEAD

Ի Օ . ԱՌԻԻԾՆ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍՆ :

TEXT

Առիւծ մի կորին ծնաւ, և ժողովեցան զանիքն 'ի տես և
յուրախօսին : աղուէսն 'ի մէջ բազմամբոխին, և մե Հանդիսի
նախատեաց զառիւծն յատե բարձր ձայնի և անարգեաց՝ թէ
ա՛յո է կարողութիւնդ, զի մի կորին ծնանիս՝ և

EAP180-1-2-229_031R.jpg

TEXT

donc, sage animal, et quel est ce remède? Il est très-profitable
et facile, répliqua le Renard; les médecins disent qu'il faut ôter
la peau de l'Ours et la mettre toute chaude sur le Lion, et
qu'alors la maladie s'en ira promptement. Le Lion or- donna
qu'on prît l'Ours. On commença à l'écor- cher, et comme il
déplorait son malheur et qu'il jettait beaucoup d'ordures, le
Renard lui dit : Ceci est pour ta face et pour ta barbe, ainsi que
pour celui qui, quand il entre dans le palais des rois, s'occupe à
y médire des autres. Cette fable montre qu'il n'est jamais utile
de calomnier personne ou de médire.

HEAD

XXVI. LA LIONNE ET LE RENARD.

TEXT

UNE Lionne ayant mis bas un lionceau, les ani- maux se
réunirent pour la voir et lui présenter leurs félicitations. Le
Renard vint dans la foule, et, au milieu de l'assemblée, il injuria
la Lionne, avec affectation et à haute voix, en lui disant avec
mépris: Voilà donc toute ta puis-

EAP180-1-2-229_032L.jpg

TEXT

բազում : Պատասխանի ետ առիծն Հան տաբար՝ և ասէ . այո՛ մի կորին ծնա բայց առիծ ծնանիմ, և ոչ աղուէս քան քեզ : Տուցանէ առակս՝ թէ լաւ է մի որդի ք քան Հարիւր որդի անօրէն և չար :

HEAD

Ի Է · ԱՂՔԱՏՆ ԵՒ ՀԱՒ ՀՆԴԻ

TEXT

Այր մի աղքատ ունէր բազում՝ որդի պատրաստեաց նմա ած Հաւ մի Հնդի յամմէն օր ածէր նմա, ձու մի ոսկի . ու տուն բաւական լինէր նոցա յամենայն պ եւ նա ազաւհացաւ և ասէ, զենեցից զՀ և առից զոսկին որ ՚ի շտեմարանս նոր փարթամացայց : Իբրև եզեն զՀաւն՝ ՚ի փորն նորա իբրև զայլ Հաւու . և զ ցաւ ՚ի փոքր շաւէն : Տուցանէ առակս, թէ որ ցանկայ ա մեծութեան՝ և աննման, և ազաւհուլ

EAP180-1-2-229_032R.jpg

TEXT

sance; tu n'enfantas qu'un Lionceau et pas da vantage. La Lionne lui répondit tranquillement : Oui, je n'ai donné le jour qu'à un petit, mais j'ai enfanté un Lion et non un Renard comme toi. Cette fable montre qu'il vaut mieux n'avoir qu'un fils vertueux, qu'une centaine d'enfans méchants et sans foi.

HEAD

XXVII. LE PAUVRE HOMME ET LE DINDON.

TEXT

UN Pauvre Homme avait beaucoup d'enfans; Dieu le gratifia d'un oiseau de l'Inde, qui tous les jours pondait un œuf d'or, qui suffisait à tous leurs besoins du jour. Cet homme devint avare, et dit : Je tuerai cet oiseau : je prendrai l'or qu'il a dans son magasin, et je deviendrai riche. Quand il eut tué l'Oiseau, il trouva son ventre comme celui des autres oiseaux, et il fut privé ainsi du petit avantage qu'il avait. Cette fable montre que

celui qui est toujours tourmenté par l'avidité et par un honteux désir

EAP180-1-2-229_033L.jpg

TEXT

ձեռն արկանէ, նա և զոր ունի՝ զայն ևս բուսանէ :

HEAD

Ի Ը . ՈՐՍՈՐԴՆ ԵՒ ԿԱՔԱԻՆ :

TEXT

Որսորդ մի էառ զկաքաւ մի՝ և կամէր զենու զնա . և ասէր կաքաւն լալով, մի զենու զիս . և ես բախեցից քեզ բազում՝ կաքաւս՝ ածից ՚ի կամս քո : Եւ ասէ որսորդն . այս մեռցիս ՚ի ձեռաց իմոց, զի զսիրելիս և զազ մատնես : Յուցանէ առակս, թէ կազմես որոգայթ ա զի քո և սիրելւոյ, ո՛չ հաճի ած ՚ի գործս ք և քեզ պատրաստէ զնոյն :

HEAD

Ի Թ . ԷՇՆ ԵՒ ՅԱԻԱՆԱԿՆ :

TEXT

Էշ մի էառ զյաւանակն իւր, և զնաց արա ծէր ՚ի մարդ մի ցանկալի յանմարդաբնա

EAP180-1-2-229_033R.jpg

TEXT

d'acquérir, perd même ce qui lui appartient légitimement.

HEAD

XXVIII. LE CHASSEUR ET LA PERDRIX.

TEXT

UN Chasseur prit une Perdrix et voulut la tuer, mais celle-ci lui dit en pleurant : Ne me tue pas; j'attaquerai pour toi beaucoup de Perdrix et je te les amènerai. Le Chasseur lui répondit alors : Tu mourras aujourd'hui de ma main, puisque tu trahis tes parens et tes amis. Cette fable montre que si tu tends des pièges

à ton parent ou à ton ami, Dieu désapprouve tes actions et te prépare la pareille.

HEAD

XXIX. L'ANESSE ET SON ANON.

TEXT

UNE Anesse prit son Anon et le mena paître en une belle prairie, dans un lieu sans habitations.

EAP180-1-2-229_034L.jpg

TEXT

տեղի : Եւ ահա գայ էշ մի որձ՝ և Հոտոտ ՚ի յետոյս նորա : Եւ նա կիցս էՀան գոր թեամբ և եՀար գնա ՚ի խամծերքն՝ և ջ ջախեաց : և նա փախեաւ և գնաց ան Եւ ասէ յաւանակն լալով • վա՛յ մայր իմ՝ տառապիմք աստ միայն , զի բազում՝ ահ ՚ի գազանաց . ասա՛ ինձ՝ ընդէ՞ր Հարեր և ռաւորեցեր զէշն որ եկն առ մեզ : Եւ մայրն • ո՛վ որդեա՛կ իմ՝, մի՛ երկնչիր՝ զի ն յամէլոց • քանզի յայն տեղն որ Հոտոտաց թէ մինչև ՚ի ներքին Հնդկիս երթայ և ՚ի խորասան, նա փութով դառնայ առ մ Յուցանէ առակս, թէ մարդ՝ որ շնայ, զրկէ՝ կամ՝ գողանայ, և կամ՝ զայլ մեղ գործէ, ո՛չ կարէ դիւրաւ զերծանիլ ՚ի դացն • զի ցանկութիւնն և Հոտ մեղացն կ գնա և քարշէ որպէս տոռամբ :

EAP180-1-2-229_034R.jpg

TEXT

Mais voilà qu'un âne arrive et la flaire; mais elle lui lâche une ruade avec force, lui frappe la mâ-choire et la brise. Celui-ci prit alors la fuite et s'en alla de ce lieu. L'Anon dit en pleurant: O ma mère, puisque nous sommes seuls ici et en peine, parce qu'il y a beaucoup à craindre des bêtes féroces, dis-moi pourquoi tu as frappé et blessé l'Ane qui est venu vers nous. La mère lui dit: O mon fils, n'ayez pas de peur, il ne tar-dera pas à revenir; comme il m'a flairé en ce lieu, il reviendra

promptement vers nous, quand même il serait allé dans l'Inde intérieure ou dans le Khorasan. Cette fable montre que l'homme vicieux, ou accoutumé à faire le mal, ou à dérober, ou à commettre d'autres péchés, ne peut pas facilement s'éloigner du péché, parce que la concupiscence et l'odeur du péché le lient et l'attirent comme avec une corde.

EAP180-1-2-229_035L.jpg

HEAD

Լ՝ ԱՅՐ ԹԱԳԱՒՈՐԱԶՆ ԵՒ ԼՈՒ

TEXT

Այր մի թագաւորազն սաստիկ նեղեցաւ լուէ, և արուեստիւ կալաւ զնա: Եւ լու ասէ, աղաչեմ՝ զքեզ մի՛ սպանանէր զիս, փոքր է վնասդ զոր արարի քեզ : Եւ նա ա սէ . զոր կարացեր՝ արարեր : Ցուցանէ առակս, թէ պարտ է իշխանաց թագաւորաց և դատաւորաց՝ զփոքր չարա գործն Հոգալ՝ և տանջել . որ երկիցեն մեծա մեծ չարագործքն :

HEAD

ԼԱ՝ ԿԱՊԻԿՆ ԵՒ ԶԿՆՈՐԱ:

TEXT

Կապիկն որ է ապուզնայն սովորութիւն ու նի, որ զինչ և տեսցէ ՚ի մարդն զոր առնէ զնոյն և ինքն առնէ: Եւ ետես զձկնորսն ձգել

EAP180-1-2-229_035R.jpg

HEAD

XXX. LE PRINCE ET LA PUCE.

TEXT

UN Homme du sang royal fut cruellement tourmenté par une puce; il la prit par ruse. Elle lui dit alors : Je vous en prie, ne me tuez pas, parce que le mal que je vous ai fait est peu de chose. Oui, répondit le Prince, tu as fait ce que tu as pu. Cette fable montre que le prince, le roi et les juges, doivent avoir soin de

punir les petits mal- faiteurs, pour que les grands criminels aient peur.

HEAD

XXXI. LE SINGE ET LE PÊCHEUR.

TEXT

LES Guenons ou les Singes ont l'habitude de faire tout ce qu'ils voient faire à l'homme. Une Guenon vit un Pêcheur tendre ses filets contre

EAP180-1-2-229_036L.jpg

TEXT

գոռկանսն 'ի վերայ ձկանցն . և գնաց հաց: Եւ իջեալ 'ի ծառէն կապիկն և է գոռկանսն, և նման ձկնորսին՝ ձգել 'ի լայ ձկանցն կամեցաւ, և ինքն ըմբռնէ 'ի նմա : և ասէ, յիրաւի ըմբռնեցայ, զի յ ձեռն արկի՝ որում՝ չէի հմուտ : Տուցանէ առակս, թէ մի ձեռն արկանէ մի ցանկար գործոց՝ որում՝ չես հմուտ՝ և քեզ 'ի դէպ, զի կորուստ լիցի՝ և ոչ շահ ք Հասանէ :

HEAD

ԼԲ . ԱԳՌԱԽՆ ԵՒ ԶԱԳՔ ԻՒՐ :

TEXT

Ագռան ժողովեաց զձագս իւր, և խրատ գնոսա՝ ասելով . որդեակք իմ՝ մի լրբ պատրաստք եղերուք 'ի մարդկանէ, ևս ռաւել 'ի յայն ժամն՝ որ խոնարհին 'ի առնելն : Եւ ասեն ձագքն նորա . ով մ մեր՝ զի՞նչ արասցուք՝ թէ յառաջա մարդն առեալ լինի զքարն 'ի ձեռն իւր : մայրն . այժմ՝ զիտացի որ ապրելոց էք դու

EAP180-1-2-229_036R.jpg

TEXT

les poissons, puis il s'en alla dîner. La Guenon descendit de son arbre, prit le filet, et, comme le Pêcheur, elle voulut le tendre contre les pois sons, mais elle y fut prise. Il est juste, dit-elle

alors, que je sois prise, puisque j'ai fait un mé tier dont je ne suis pas instruite. Cette fable montre que vous ne devez pas en treprendre ou désirer de faire des travaux que vous ne connaissez pas: cela n'est pas à propos; ils causent votre perte, sans vous procurer de profit.

HEAD

XXXII. LE CORBEAU ET SES PETITS.

TEXT

LE Corbeau rassembla ses petits et leur donna ses conseils en ces termes: O mes chers enfans, ne soyez pas timides, soyez en garde contre l'homme, surtout quand il se penche vers la terre pour prendre une pierre. O notre mère, dirent alors les petits, que ferons-nous avant que l'homme ait pris la pierre dans la main? La mère leur répondit : Je reconnais maintenant que vous êtes en état de vous sauver.

EAP180-1-2-229_037L.jpg

TEXT

Ցուցանէ առակս, թէ պարտ է անդ պատրաստ լինել յորոգայթից՝
և ՚ի պա նաց Հակառակորդին :

HEAD

ԼԳ. ԾԱՌՔ ՄԵԾԱՄԵԾՔ ԵՒ ԵՂ

TEXT

Թագաւորն Հնդկաց ել ՚ի զբօսանս ՚ի լերինս և ՚ի Հովիտս . և ահա ծա ծամեծք բեկեալ և մանրեալ էին . եղէզն մի կայր ՚ի կանգուն՝ անարատ : Թագաւորն . ով եղէզն՝ ասա ինձ . զ մանամ՝ թէ որպէս կաս Հաստատուն . ծամեծ ծառքն մանրեալ են : Եւ նա ա բարի թագաւոր, ՚ի գալ սաստիկ ծառքն Հպարտութեամբ Հակառակին նոցա , նա բեկէ և ձգէ զնոսա . իսկ ե նարՀիմ՝ ՚ի կամս Հողմոցն , նա ոչ զիս : Ցուցանէ առակս, թէ պարտ է սիրե նարՀութիւն և զհեզութիւն և զհամ թիւն, և Հաւանիլ . և շատր սատ

Հպարտութեամբ :

EAP180-1-2-229_037R.jpg

TEXT

Cette fable montre qu'il faut être continuelle- ment en garde contre les pièges et les trahisons de l'ennemi.

HEAD

XXXIII. LES GRANDS ARBRES ET LE ROSEAU.

TEXT

LE Roi des Indes était allé, pour se divertir, cou- rir les montagnes et les vallées. Tous les grands arbres étaient abattus et brisés, tandis qu'un Ro- seau était resté de toute sa hauteur. Le Roi lui dit : O Roseau, informe-moi de ce qui est ici le sujet de mon étonnement : comment se fait-il que tu es resté inébranlable, tandis que ces grands ar- bres sont brisés? O excellent roi, lui dit-il, quand les grands vents sont venus, les arbres ont résisté avec orgueil; ceux-ci les ont brisés et renversés; pour moi je me suis abaissé selon leur volonté, et ils ne m'ont pas brisé. Cette fable montre qu'il faut aimer l'humilité, la douceur, la patience et la soumission, parce que beaucoup périssent à cause de leur orgueil.

NOTE

5

EAP180-1-2-229_038L.jpg

HEAD

ԼԴ՝ ՓԱՅՏԱՀԱՐՔՆ ԵՒ ԾԱՌՔ

TEXT

Փայտահարքն առին զփայտահատքն՝ կացինն, և գնացին՝ մտին 'ի մայրին և սկ կոտորել զծառսն. և ծառքն ասէն . զի՞ այս զոր գործեն : Եւ նոճին ասէ . վա՛յ եղբարք . զի կոթքն 'ի մեզանէ է՝ որ կոտ զմեզ : Յուցանէ առակս, թէ մարդ՝ մի՛ տար 'ի քէն զէն

հակառակորդին, որ գայ և նո սպանցէ զքեզ :

HEAD

ԼԵ՛ ԵԶՆ ԵՒ ԶԻՆ:

TEXT

Եզն և ձին խօսեցան ընդ միմեանս . ա ձին՝ ընդ եզն՝ թէ դու ո՞վ ես, կամ յ պէտս ես : Ասէ, ես ձի եմ՝ որ թագաւոր

EAP180-1-2-229_038R.jpg

HEAD

XXXIV. LES BUCHERONS ET LES ARBRES.

TEXT

DES Bûcherons prirent leurs cognées, s'en al lèrent et entrèrent dans la forêt, où ils commen cèrent à abattre des arbres. Ceux-ci se mirent à dire : Qu'est-ce qu'ils font? Malheur à nous, mes frères, répondit le Cyprés, parce que les man ches de ces cognées qui nous détruisent, viennent de nous! Cette fable te montre, ô Homme, qu'il ne faut pas donner des armes à ton ennemi, parce qu'il s'en servira pour te tuer.

HEAD

XXXV. LE BOEUF ET LE CHEVAL.

TEXT

LE Bœuf et le Cheval causaient ensemble; le Cheval dit au Bœuf: Qui es-tu? à quoi es-tu utile? Moi Cheval, poursuivit-il, les rois, les princes et

EAP180-1-2-229_039L.jpg

TEXT

արծաթով՝ և բազմին ՚ի վերայ իմ: Ասէ ամեն աշխարհիս շէն եմ ես՝ որ վաստակի չարչարիմ և խոնջիմ, և ապա դու և թագաւորն ուտէք, և ամենայն մարդիկ զվ տակս իմ ուտեն, և թէ ոչ վաստակիմ՝ դ քո թագաւորն մէկ Հետ մեռանիք . և դու բախտամոռաց մի լինիր :

HEAD

LO: ԱՌԻԻԾՆ, ԱՂՈՒԷՍՆ ԵՒ ԷՇ

TEXT

Առիւծն Հիւանդացաւ, և եկեալ բժշկաւ և ասեն . այս ցաւոյս դեղն այն է, որ ե զսիրտ և զականջ իշոյն, և զջուրն տան՝ խըմէ առիւծն՝ և ողջանայ կոչեցին զաղու և ասեն . արա Հնար՝ և բեր էշ մի: Ասէ . իմ եղբարք, էշ մի կայ յայս անուն Հով սաստիկ գէր : Գայ աղուէսն՝ և ասէ ցէշն . բարի եղբայր՝ երանի է քեզ, զի գտի զքու ազ եղբայրն, և ցանկայ տեսանել զքեզ է նա թագաւոր, և դու ընդ նմա թագաւ րես: Եւ Հաւատաց էշն, և եկն ՚ի Համբու

EAP180-1-2-229_039R.jpg

TEXT

les seigneurs m'ornent d'or et d'argent et se pla- cent sur moi. Je suis, lui repartit le Bœuf, celui dont les peines et les travaux portent l'abondance dans tout le monde; toi et ton roi vous mangez, et tous les hommes mangent le fruit de mes tra- vaux. Si je ne travaillais pas, toi et ton roi, il vous faudrait mourir: ainsi donc ne sois pas ingrat.

HEAD

XXXVI. LE LION, LE RENARD ET L'ANE.

TEXT

LE Lion devint malade; les médecins vinrent alors et dirent : Le remède de cette maladie est de faire cuire le cœur et les oreilles de l'Ane, pour qu'on en donne le bouillon au Lion qui le boira et sera guéri. On appela le Renard et on lui dit : Allons, amène un Ane. O mes frères, répondit-il, il y a dans cette vallée un Ane très-gras. Le Re- nard alla vers lui, et lui dit : O mon cher frère, que tu es heureux! J'ai rencontré ton frère aîné qui désire te voir; il est roi et tu régneras avec lui. L'Ane le crut, il vint donc pour em- brasser le Lion; comme celui-ci voulait l'étran-

EAP180-1-2-229_040L.jpg

TEXT

րել զառիծն . և կամէր առիծն խեղ զէշն, և էշն փախեալ : Եւ
Հասեալ նմա դուէսն՝ և ասէ, ընդէ՞ր փախչիս . և ասէ ցաւեցոյց ՚ի
Համբուրելն զփողս իմ՝ . և աղուէսն, այն ՚ի սաստիկ սիրոյն է .
ապա դու զնա Համբուրես՝ ուրա՛խ լինիս: Եւ դ ձաւ էշն ՚ի
Համբուրել զառիծն, և կալ զփողոյ նորա՝ մեռոյց զէշն, և գնաց ՚ի
Հ չել : Եւ աղուէսն Հանեալ զսիրտն և կանջն՝ և կերաւ . և ասէր թէ
դէ՛ղ է նա՝ ինձ քան առիծուն : Եւ գնաց առ բօիշ առիծն, և ասէ
թէ՛ մեծ զարմանք է, զի այն ո՛չ սիրտ ունի և ո՛չ ականջ : Իբրև
կին՝ տեսին զի ո՛չ ունէր, զարմացան : Եւ աղուէսն . մի՛
զարմանայք • զի երէ դա ս ունէր կամ՝ ականջ , յերբ լուաւ զքո
գոռ և զերծաւ ՚ի ձեռաց քոց՝ նա չէր կրկին յ դարձեալ , և
անկանել ՚ի ձեռս քո և ռանել . և իրաւացոյց զբանն : Ցուցանէ
առակս, թէ այսպէս անմիտ և մար եղաք ամենեքեան, և կամաւ
մատ ցաք զմեզ սատանայի՝ որ սպանանէ զՀո մեր. և
զերծանիմք խոստովանութեամբ դարձեալ մեղանչեմք, և ահա
ո՛չ սիրտ

EAP180-1-2-229_040R.jpg

TEXT

gler, l'Ane prit la fuite. Le Renard arrive à lui et lui dit :
Pourquoi t'enfuis-tu ainsi? Il m'a fait mal au cou en
m'embrassant, répondit l'Ane. C'est la violence de son amitié,
repartit le Renard; mais si tu l'embrasses, tu seras bien content.
L'Ane retourna donc pour embrasser le Lion; celui-ci le saisit
alors par la gorge, et le tua; puis il s'en alla reposer. Le Renard
tira ensuite le cœur et les oreilles de l'Ane, et les mangea en
disant : Le remède sera meilleur pour moi que pour le Lion. Il
alla après vers le médecin et le Lion, et il leur dit : C'est
vraiment une grande merveille, cet Ane n'a ni cœur ni oreilles.
Ceux-ci vinrent et ils trouvèrent effectivement qu'il n'en avait

pas; ils en furent très-étonnés. Ne soyez plus surpris, dit alors le Renard; s'il avait eu un cœur et des oreilles, quand il a entendu votre rugissement et qu'il s'est sauvé de vos bras, il ne serait pas revenu une seconde fois pour tomber sous votre griffe et mourir. Ce discours le justifia. Cette fable montre que, de même, nous sommes tous sans jugement et insensés, quand nous nous livrons volontairement à Satan, qui nous fait périr. Nous nous sauvons par la confession, et de nouveau nous péchons; alors nous n'avons plus

EAP180-1-2-229_041L.jpg

TEXT

նիմք և ո՛չ ականջ, և ո՛չ լսեմք զբան զր և զսպառնալիս դժոխց :

HEAD

ԼԷ՝ ԱՅՐԻ ԿԻՆՆ ԵՒ ՈՐԴԻՆ:

TEXT

Այրի կին մի ունէր զտղայ մի, և սկսաւ դանալ միրգ և բանջար . և մայր նո ուրախութեամբ ճաշակէր զայն , և ոչ խր տէր զնա 'ի կամս այ . և սովորեցաւ տղա և փոքր փոքր աճեցաւ 'ի գողութիւն, և ըէր անասունս և այլ անօթս . և աճե եղև աւագակ 'ի լերինս, և բազում՝ չա առնէր . և կալեալ տարան 'ի կախել : նա ասէ . թէ բերէք զմայր իմ՝ զի Համբ ըցից զնա : Եւ իբրև բերին, և նա իս ծեալ եՀատ զքիթ մօրն : Եւ զայն իմաց թագաւորն, և ասէ . ո՛վ դու՝ զի՞նչ արարե եւ նա ասէ, յիրաւի արարի , զի ո՛չ խր տեաց զիս 'ի տղայութենէս 'ի կամս այ . չէի յայս վիշտս անկեալ : Եւ թագաւո

EAP180-1-2-229_041R.jpg

TEXT

ni cœur ni oreilles ; nous n'entendons plus la parole de l'Écriture, ni les menaces de l'enfer.

HEAD

XXXVII. LA VEUVE ET SON FILS.

TEXT

UNE femme veuve avait un petit enfant; il com- mença par voler des fruits et des herbes ; sa mère les mangeait avec joie, et ne donnait à son fils aucun conseil conforme aux commandemens de Dieu. Le petit enfant s'accoutuma à cette ma- nière de vivre, et peu à peu il grandit dans le vol ; il apportait des animaux et ensuite des meubles. Enfin, étant plus avancé en âge, il devint brigand dans les montagnes et il fit beaucoup de mal; il fut pris, et on le conduisit pour le pen- dre. Alors il dit : Amenez-moi ma mère que je l'embrasse. Quand on l'eut fait venir, il la mor- dit et lui coupa le nez. Le Roi le sut et il lui dit : Pourquoi as-tu fait cette action? Ce que j'ai fait est juste, répliqua-t-il, parce qu'elle ne m'a

EAP180-1-2-229_042L.jpg

TEXT

հրամայեաց արձակել զնա . և կախեաց զ նորա, զի ոչ էր խրատեալ զնա : Յուցանէ առակս, թէ ամենայն ծնող ոչ խրատէ զորդին իւր մնալ 'ի կամս այ, մեղք որդւոցն 'ի գլուխս ծնողացն յաւ դատաստանի :

HEAD

ԼԸ. ԳԱՅԼԱԳՌԱԻՆ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ

TEXT

Գայլագռաւն քաղցեալ մերձ 'ի մահ, և նաց գողացաւ սակաւ մի պանիր 'ի հով գործէ միոյ . և առեալ գայ նստի 'ի վե բարձրագոյն վիմի միոյ, զի կերիցէ զնա : Երբ կայր յոտս վիմին աղուէս մի, և ետ զագռաւն և զպանիրն 'ի բերան նորա . կըսաւ գովել զագռաւն՝ և ասել . թէ փա այ կենդանւոյ՝ ուստի գայ պայծառ արեգա այս՝ որ գեղեցիկ է . և է նման լուսնոյ՝ ան սուրբ, և փետուրք դորա փայլեն որպէս զո

TEXT

pas conseillé dans mon enfance selon la volonté de Dieu; et je ne serais pas dans la peine où je suis tombé. Le Roi ordonna de lui donner la liberté et de pendre la mère, parce qu'elle ne lui avait pas donné de bons conseils. Cette fable montre que tout père qui reste sans instruire ses enfans, comme Dieu le lui ordonne, les péchés de ses enfans retomberont sur sa tête au jour du jugement.

HEAD

XXXVIII. LA CORNEILLE ET LE RENARD.

TEXT

UNE Corneille qui se mourait de faim, s'en alla voler un peu de fromage chez un laboureur : quand elle l'eut pris, elle alla se placer sur un rocher très-élevé pour le manger. Un Renard se trouvait au pied de ce rocher; il vit la Corneille et le fromage dans son bec ; il commença alors à louer la Corneille en disant : Gloire au Dieu vivant, d'où vient l'éclat de ce soleil ? Qu'il est beau! sa personne est pure, et semblable à la lune; ses plumes brillent comme des astres. Si

TEXT

տեղս, և թէ գիտէի զձայն սորա որ զօր էր, ես թագաւոր օծէի զդա տիեզերաց ագռան խելօքն գնաց, և Հպարտացաւ'ի գովութիւնն, մոռացաւ զպանիրն, և աս միտս իւր . թէ այսպէս զեղեցիկ եմ ե ձայնս իմ զօրաւոր. և տարածեալ զթևս և բարձր մի ձայնեաց . և զերծաւ պանիր բերանոյն, և անկաւ առաջի աղուէսուն : աղուէսն ընդ ագռան, թէ ձայնդ աղէկ է զամենայն տեղիք յաւել ունիս թագաւոր թեան, ապա խելք բնաւ ոչ ունիս դու, . շերտ պանիր ոչ կարացեր պահել, դու զի կարես պահել զթագաւորութիւն : Յուցանէ առակս' թէ զամենայն կերպ

գաւորութեան ետ մեզ ած . և Հաւանեալ ս և խաբող բանիցն
սատանայի՝ Հպարտ նամք, և անկանիմք 'ի սուրբ մեծութեն

EAP180-1-2-229_043R.jpg

TEXT

je savais quelle est la force de sa voix, je le sa crerais roi de l'univers. La Corneille perdit alors la tête, elle s'enfla d'orgueil à cause de ces fausses louanges, elle oublia le fromage, se disant en elle-même : Je suis belle et ma voix est forte. Elle se mit à étendre ses ailes et à élever la voix, lais sant échapper de son bec le fromage qui tomba devant le Renard. Quelle belle voix ! lui dit le Renard ; vous avez toutes les qualités requises pour la royauté; mais vous n'avez pas de jugement, et si vous n'avez pu garder un morceau de fromage, comment pourrez-vous conserver un royaume? Cette fable montre que c'est Dieu qui donne tout ce qui est nécessaire pour la royauté, et en écoutant les discours faux et trompeurs de Satan, nous nous enflons d'orgueil et nous nous éloi gnons de sa sainte majesté.

EAP180-1-2-229_044L.jpg

HEAD

ԼԹ՝ ԱՂՈՒՔՍՆ ԵՒ ՈՒՂՏՆ:

TEXT

Աղուէսն եգիտ զուղտ մի մերձ 'ի մահ նստաւ առ նմա : և ասէ ուղտն 'ի ղուէսն, թէ յինչ պէտս եկիր աստ . և ասէ ղուէսն, թէ մեռանիս՝ որ ես ուտեմ զմիս Եւ ասէ ուղտն . այ գերի աղուէս, ո՛չ կա Համբերել , զի պարանոցս իմ յերկայն է Հոգիս իմ յուշ ելանէ : Եւ ասէ աղուէսն . ք ես կարի Համբերող եմ ազգաւ, թէ և 'ի ռասուն աւուր ևս յուշանաս 'ի մեռանելոյ Տուցանէ առակս՝ թէ պարտ է Համբէ վարդապետին, և Հեզութեամբ օգտեցուց նել ժողովրդեան . և քաղցրութեամբ կո զմեղաւորսն յապաշխարութիւն . քանզի ո՛չ կայ մեծ բարութիւն քան զՀամբեր

թիւնն, զի առաքեալքն և մարգարէք և Հ թապետք
Համբերութեամբ լուսաւորե զաշխարհս :

EAP180-1-2-229_044R.jpg

HEAD

XXXIX. LE RENARD ET LE CHAMEAU.

TEXT

LE Renard trouva un Chameau près de mourir; il se plaça auprès de lui, et le Chameau lui dit : Pourquoi es-tu ici? Le Renard répondit: Tu vas mourir et je mangerai ta chair. O Renard, vil esclave de Dieu, répondit le Chameau, ne peux-tu pas patienter? Mon cou est long, et il faudra bien du tems à mon ame pour sortir. Je suis d'une race patiente, dit le Renard, et je puis encore attendre ta mort pendant quarante jours. Cette fable montre qu'il n'y a que la patience et la douceur du docteur qui puissent intéresser le peuple; que c'est par la douceur qu'on peut ap peler les pécheurs à la pénitence, parce qu'il n'existe pas de plus grand bien que la patience, et que c'est avec elle que les apôtres, les pro phètes et les pontifes ont éclairé le monde.

EAP180-1-2-229_045L.jpg

HEAD

Խ . ՄԱՐԴԱՍՊԱՆՆՆ :

TEXT

Ա յր մի մարդասպան փախեաւ, և գնաց ցանել ընդ գետն որ կոչի նեղոս . և սեալ յեզր գետոյն առիւծ մի, և փախ ել 'ի ծառ մեծ, և կայր անդ բունեալ Հազին վիշապ մի . և նա յահէն՝ 'ի ծառոյ վայր անկաւ . և ահա ել 'ի գետոյն կոկոր լոսն, և եկուլ գնա : Յուցանէ առակս . թէ ոչ կայ հնար կարէ փախչել մեղաւորն 'ի ձեռացն ալ . պէս ասէ յոբ (1), թէ որ չարն է՝ մի յուսա անպարտ լինել . ևս առաւել մարդ պանքն և զրկողք :

NOTE

(1) Allusion à ce qui est dit au chapitre IV de J

EAP180-1-2-229_045R.jpg

HEAD

XL. L'HOMICIDE.

TEXT

UN Homicide prit la fuite et parvint auprès d'un fleuve qu'on appelle le Nil et qu'il voulut passer; voyant un Lion sur le rivage, il se sauva et monta sur un grand arbre; un énorme Serpent y avait placé son nid. Frappé de terreur, il tombe en bas de l'arbre, mais voilà qu'il vient du fleuve un Crocodile, qui le dévore. Cette fable montre qu'il n'est aucun moyen de sauver le pêcheur des mains de Dieu, comme dit Job; qui est méchant ne doit pas espérer de se trouver innocent, et particulièrement les homici- des et les adultères.

NOTE

6

EAP180-1-2-229_046L.jpg

HEAD

ԽԱ . ԱՅՐ ԱՆՄԻՏ :

TEXT

Այր մի անմիտ և յիմար՝ ունէր դահ մի . և առեալ զայն գնաց ՚ի քա գնել էշ մի : Շրջեցաւ ՚ի քաղաքն և ՚ի կայն , և ո՛չ եգիտ միոյ դահեկանի էշ . և կրկին ՚ի շուկայն՝ ետես մեծ ձմերուկ մ ասէ հիացմամբ, զի՞նչ է այս : Եւ իմա վաճառականքն թէ յիմար է նա . և ա թէ Հընդի իշոյ ձու է, և Հանէ Հնդացի մեծագոյն : Եւ նա խնդալով ետ զդահեկան էառ զնա : Եւ պնդեցին զնա՝ թէ պատր տար զձուս որ չբեկի՝ և էշն ելեալ փախ Եւ առեալ զձմերուկն սկսաւ զնալ առ զառ ՚ի վայր ճանապարհ . և ոտն նորա զ թակղեցաւ՝ և զերծաւ ՚ի նմանէ ձմերուկն զլեալ զնաց ՚ի մէջ թաւ

անտառին, և ն պաստակ մի վագեաց 'ի յանտառէն՝ և սկս
փախչել : Իսկ նա կարծեաց թէ բեկաւ ձու և էշն ելեալ փախչէր, և
'ի Հետ մտեալ ձա նէր նապաստակին, ա'յ էշ Հնդացի՝ վա'յ ին

EAP180-1-2-229_046R.jpg

HEAD

XLI. L'HOMME INSENSÉ.

TEXT

UN homme insensé et stupide avait un écu; il le prit et s'en alla à la ville pour acheter un Ane. Il parcourut toute la ville et tout le mar- ché, sans trouver un Ane pour un écu; il revint au marché, et il y vit une grosse pastèque. Il s'écria tout étonné: Qu'est-ce que c'est que ça? Les marchands s'aperçurent qu'il était insensé, ils lui dirent: C'est l'œuf d'un Ane de l'Inde; il en sortira un Ane indien très-grand. Tout joyeux il leur donna son écu et prit la pastèque. Ceux- ci l'attachèrent et lui dirent: Prends garde de ne pas casser cet œuf, parce que si l'Ane en sortait il s'enfuirait. Il emporta la pastèque et s'en alla par un chemin en pente; son pied glissa, la pastèque alors lui échappa et alla en roulant jus- que dans le plus épais du bois; un lièvre qui cou- rait dans ce bois, se mit à s'enfuir. Il crut que l'œuf s'était cassé, que l'Ane en était sorti et s'en- fuyait; il courut après le Lièvre qu'il appelait:

EAP180-1-2-229_047L.jpg

TEXT

Յուցանէ առակս՝ թէ այսպէս յիմարե թագաւորք և քահանայք և
ժողովուրդ թափեցաք ամենեքեան 'ի խելաց և 'ի մ և զհետ
մտաք զսուտ և խաբող կենաց խարհիս այսորիկ, որ նման
Հողմոյ փախչ մէնջ, և նման երագոց պակասէ, և ջան ըմբռնել
զհեշտութիւն և զմեղս աշխարհ և գարշելի սիրով և
ցանկութեամբ միա ըմբ 'ի նոսա, և լինիմք ողորմելիք Հոգւո
մարմնով :

HEAD

Խ Բ . ԹԱԳԱԽՈՐ ԱՂՔԱՏԱՑԵԱԼ :

TEXT

Թագաւոր մի եհաս 'ի վերջին աղքատո թիւն, և յոլով ժամանակս ծառայե խնկօք և ճրագօք զկոռս Հօր իւրոյ, և աղ չէր զնա՝ զի փարթամասցի . իսկ նա և՛ս ք զես աղքատանայր : Եւ նա բարկացեալ յա տւր միում՝ եհար ոռամբ զզլուիս կոռցն,

EAP180-1-2-229__047R.jpg

TEXT

Malheur à moi ; ô Ane de l'Inde, ne te sauve pas. Kouri, kouri, lui criait-il, aies pitié de moi, re viens vers ton maître. Cette fable montre que les rois, les pontifes et les peuples sont insensés et que nous sommes tous dépourvus de raison et d'esprit, en nous attachant à la vie trompeuse et mensongère de ce monde, qui est semblable à un vent violent qui s'éloigne de nous, qui ressemble à un songe qui disparaît. Nous nous efforçons de saisir la dou ceur et les péchés de ce monde, nous nous atta chons à eux par une passion et un amour détes tables. Notre corps et notre ame sont bien dignes de pitié.

HEAD

XLII. LE ROI DEVENU PAUVRE.

TEXT

Un Roi tomba dans la dernière misère, et pen dant long-temps il honora l'idole de son père, en lui offrant de l'encens et des cierges. Il le priait de l'enrichir, mais lui devenait de plus en plus pauvre ; enfin un jour il se mit en colère et frappa avec un marteau la tête de son idole. La

EAP180-1-2-229__048L.jpg

TEXT

գլուխն, և բազում՝ գանձս հեղաւ գլխոյ կոռցն՝ զոր Հայրն նորա անդ պահեալ Ցուցանէ առակս յայտնապէս, թէ որք ծառայես

զմարմինդ քո Հեշտութեամբ և դօք, դու ևս քան զևս
աղքատանաս Հոգւո և ողորմելի լինիս . ապա թէ տանջես զմա
մինդ քո և չարչարես, և սպանցես ամենա բարեգործութեամբ.
ապա կարես փարթամ նալ դու Հոգւովդ առաքինութեամբ :

HEAD

Խ Գ . ԳԱԶԱՆՆ 'Ի ԾՈՎՈՒ :

TEXT

Գազան մի կայ 'ի ծովն, որ յորժամ՝ քա ցենայ՝ բանայ զբերանն՝
և Հոտ անոյշ գ 'ի բերանոյն . և գան ձկունքն և մտանեն 'ի բե ռան
նորա . և նա փակէ զբերան իւր . և այ է կերակուր նորա :
Տուցանէ առակս, թէ այսպէս բացեալ սատանայ զբերան իւր
որպէս զվիշապ, և Հո մեղաց գայ 'ի բերանոյն, և քաղցրանայ
քիմս մարդկան . և մեք կամաւ երթամք զհետ մեղացն, և ոչ ևս
դառնամք 'ի չարէն :

EAP180-1-2-229_048R.jpg

TEXT

tête de l'idole se fendit, et il en sortit beaucoup de trésors que
son père y avait déposé. Cette fable fait voir clairement que si
vous ren dez votre corps esclave de la mollesse et du pé ché,
vous serez de plus en plus pauvre d'esprit, et vous deviendrez
misérable; mais si vous affligez votre corps, si vous le
tourmentez et le tuez par une grande quantité de bonnes
actions, vous pourrez vous enrichir en vertus spirituelles.

HEAD

XLIII. L'ANIMAL DANS LA MER.

TEXT

IL y avait dans la mer un Animal, qui ouvrait la gueule quand il
avait faim; il sortait alors de sa gueule une odeur douce. Les
poissons ve naient et entraient dans sa gueule : il la fermait et
c'était sa nourriture. Cette fable montre que Satan ouvre ainsi

sa gueule comme un serpent; l'odeur du péché est dans sa gueule, elle est agréable pour le nez de l'homme. Nous suivons volontairement le péché, et nous ne revenons pas du mal.

EAP180-1-2-229_049L.jpg

HEAD

ԽԴ. Է Շ Ն :

TEXT

Իշուն աւետիս մատուցին՝ թէ ցնծա՛ւ և ուրա՛խ լեր, և տուր մեզ ոժիտս . զի թոռ ծնաւ քեզ: Եւ էշն ասէ . վա՛յ ինձ բարեկամ իմ, զի թէ հարիւր թոռն լինի յերանաց իմոց զծանրութիւն բեռանցն ո՛չ թերևացուցա նեն ՚ի թիկանց իմոց : Տուցանէ առակս, թէ մի՛ վստահանար յոր դիս քո, և մի՛ յորդիս որդւոց քոց, թէ նոքա քաւեն զմեղս քո • այլ դու ջանա՛ որքան կա ըես, ապաշխարութեամբ և արտաստւօք :

EAP180-1-2-229_049R.jpg

NOTE

(89)

HEAD

XLIV. L'ANE.

TEXT

ON était venu apporter une bonne nouvelle à l'Ane, en lui disant: Réjouis-toi, sois bien content et donne-nous un présent; il t'est né un petit-fils. Malheur à moi, mes amis! répondit-il; car s'il sort cent petits-fils de mes reins, ils n'alégeront pas le lourd fardeau de mes épaules. Cette fable montre que tu ne dois pas mettre ta confiance dans tes enfans, ni dans les enfans de tes enfans, pour expier tes péchés; mais efforce-toi autant que tu le pourras d'en obtenir le pardon par ton repentir et par tes larmes.

EAP180-1-2-229_050L.jpg

HEAD

Խ Ե • ՎԱՐԱԶՆ ԵՒ ԱՂՈՒԷՍ:

TEXT

Վարազն արէր զատամունս իւր մեծաւ խատութեամբ և ջանիւ . և գայ աղու և ասէ . ընդէ՞ր աշխատիս , զի առ ժամս կայ կասկած կոռոյ և պատերազմի : Եւ վարազն ընդ աղուէսն , թէ լռեաց դու գա շելի աղուեսուկ, զի դու չես հմուտ պաս թազմի . և արդ՝ ո՞ կարէ յայն ժամն պարաս և զէն արել , զի զգէն յայնժամ՝ արել պի որ պարապ է : Տուցանէ առակս , թէ յայս կեանքս պա է ջանալ՝ և զղջանալ և ապաշխարել , յաւուր դատաստանին ոչ կայ հնար ներե և ողորմելոյ : Վ Ե Ր Զ:

EAP180-1-2-229_050R.jpg

NOTE

(91)

HEAD

XLV. LE SANGLIER ET LE RENARD.

TEXT

LE Sanglier aiguissait ses dents avec beaucoup de peine et de travail; le Renard vint et lui dit: Pourquoi te fatigues-tu tant, puisqu'il n'y a pour le moment aucune crainte de guerre et de combat? Le Sanglier lui répondit : Tais-toi, méprisable petit Renard, parce que tu n'es pas habile à la guerre; car qui pourrait préparer et aiguïser ses armes en ce moment-là ? Il faut donc les aiguïser quand on a du loisir. Cette fable montre que c'est dans cette vie qu'il faut travailler avec ardeur, se repentir et faire pénitence, pour n'avoir pas besoin de pardon et de miséricorde, au jour du jugement. FIN.

EAP180-1-2-229_051L.jpg

HEAD

Յ Ո Ւ Յ Ա Կ Ա Ռ Ա Կ Ա Յ Ս : TABLE DES FABLES.

TEXT

Ա . I. Առիւծն ծերացեալ : Le Lion devenu vieux. Բ . II. Ժողովք
 թռչնոց : L'Assemblée des Oiseaux. Գ . III. Աղքատն և արծիւն :
 Le Pauvre et l'Aigle. Դ . IV. Գառն և գայլն : L'Agneau et le Loup.
 Ե . V. Ժիժիքն, մեղուքն և մրջիմն : Les Insectes, l'Abeille et la
 Fourmi. Զ . VI. Երկու աքլորք : Les deux Coqs. Է . VII. Ժողովք
 թռչնոց : L'Assemblée des Oiseaux. Ը . VIII. Աղուէսն և
 խեցգետինն : Le Renard et l'Écrevisse. Թ . IX. Այծքն և գայլք :
 Les Chèvres et les Loups.

EAP180-1-2-229_051R.jpg

TEXT

լէսն : Le Lion, le Loup et le Renard. 21 ԺԱ . XI. Գայլն և էշն : Le
 Loup et L'Ane. . . . 23 ԺԲ . XII. Աղուէսն և կաքաւ : Le Renard et
 la Perdrix. . . 25 ԺԳ . XIII. Աղուէսն և ջիսն : Le Renard et le
 Moineau. . . 27 ԺԴ . XIV. Երէցն ասորի և երիտա_սարղն : Le
 Prêtre syrien et le Jeune Homme. 31 ԺԵ . XV. Կատուն
 կարգաւոր : Le Chat devenu religieux. . . 33 ԺԶ . XVI. Աղուէսն և
 գայլն : Le Renard et le Loup. . . . 35 ԺԷ . XVII. Աղուէսն և գայլն :
 Le Renard et le Loup. . . 37 ԺԸ . XVIII. Աղուէսն գետատար : Le
 Renard tombé dans l'eau. . 39 ԺԹ . XIX. Աղուէսն քաղցեալ : Le
 Renard affamé. 41 Ի . XX. Կինն Հպարտ : La Femme
 orgueilleuse. . . 43

EAP180-1-2-229_052L.jpg

TEXT

ԻԲ . XXII. Արծիւն, կաքաւն և բզէզն : L'Aigle, la Perdrix et le Sca-
 rabée. ԻԳ . XXIII. Մրջիմն և աղաւնի : La Fourmi et la Colombe.
 ԻԴ . XXIV. Առիւծն և մարդն : Le Lion et l'Homme. ԻԵ . XXV.
 Առիւծն հիւանդացեալ : Le Lion malade. ԻԶ . XXVI. Առիւծն և
 աղուէսն : La Lionne et le Renard. ԻԷ . XXVII. Աղքատ և հաւ
 հնդի : Le Pauvre Homme et le Dindon. ԻԸ . XXVIII. Որսորդն և

կաքաւն : Le Chasseur et la Perdrix. ԻԹ · XXIX. Էշն և յաւանակն :
L'Anesse et son Anon. L · XXX. Այր թագաւորագն և լոն : Le
Prince et la Puce. LU · XXXI. Կապիկն և ձկնորս : Le Singe et le
Pêcheur. LP · XXXII. Ագռաւն և ձագս իւր : Le Corbeau et ses
petits.

EAP180-1-2-229_052R.jpg

TEXT

ղէզն : Les grands Arbres et le Roseau. 65 LԴ · XXXIV.
Փայտահարքն և ծառք : Les Bûcherons et les Ar bres.
67 LE · XXXV. Եզն և ձին : Le Bœuf et le Cheval. . . Id. LԶ: XXXVI.
Առիւծն, աղուէսն և էշն : Le Lion , le Renard et l'Ane. 69
LE · XXXVII. Այրի կինն և որդին : La Veuve et son Fils. . . 73 LԸ ·
XXXVIII. Գայլագռաւն և աղուէս : La Corneille et le Renard. 75
LԹ · XXXIX. Աղուէսն և ուղտն : Le Renard et le Chameau. 79 Խ ·
XL. Մարդասպանն : L'Homicide. 81 ԽԱ · XLI. Այր անմիտ
: L'Homme insensé. . . . 83 ԽԲ · XLII. Թագաւոր աղքատացեալ :
Le Roi devenu pauvre. . . 85 ԽԳ · XLIII. Գագանն 'ի ծովու :
L'Animal dans la mer. . 87

EAP180-1-2-229_053L.jpg

TEXT

ԽԵ · XLV. Վարագն և աղուէս : Le Sanglier et le Renard. . FIN DE
LA TABLE.

EAP180-1-2-229_053R.jpg

HEAD

De Dondey-Dupré Père & Fils, MEMBRES DE LA SOCIÉTÉ
ASIATIQUE, ÉD.-PROPR. DU JOURNAL ASIATIQUE, Rue
Saint-Louis, No 46, et rue Richelieu, No 67. EXTRAIT Du
Catalogue de Langues et de Littérature Orientales.

TEXT

JOURNAL ASIATIQUE, ou Recueil de Mémoires, d'Extraits et de Notices, relatifs à l'histoire, à la philosophie, aux sciences, à la littérature et aux langues des peuples Orientaux; publié par la Société Asiatique; paraissant en 12 cahiers par an. Prix de l'abonnement par an..... 20 fr. Ce journal paraît depuis trois ans. MAGASIN ASIATIQUE, ou Revue géographique et historique de l'Asie centrale et septentrionale; publiée par M. J. Klaproth. Recueil trimestriel paraissant dans les premiers jours d'octobre, de janvier, d'avril et de juillet de chaque année, par cahier de 160 pages; il contiendra des planches et des cartes toutes les fois qu'on le jugera nécessaire. Le premier cahier paraîtra le 1er octobre 1825. Prix de l'abonnement pour l'année.. 25 fr. Pour les départemens..... 27 Pour l'étranger..... 29

MÉMOIRES RELATIFS A L'ASIE, contenant des recherches historiques, géographiques et philologiques sur les peuples de l'Orient, par M. J. Klaproth. T. II, un vol. in-8o, pap. fin sat., avec cart. et pl. Le prix sera fixé plus tard. Le Tome Ier, publié l'année dernière, est du prix de..... 7 fr. 50 c.

MÉLANGES ASIATIQUES, ou Choix de Morceaux de Critique et de Mémoires relatifs aux Religions, aux Sciences, aux Coutumes, à l'Histoire et à la Géographie des nations orientales; par M. Abel-Rémusat. 4 vol. in-8o, avec Planches; papier fin satiné..... 30 fr. Le Tome Ier est en vente; prix..... 7 fr.

EXPOSÉ de quelques-uns des principaux articles de la Théogonie des Brahmes, contenant la Description détaillée du grand Sacrifice du Cheval, appelé Assua-Méda; de l'Origine et des Grandeurs du Gange; du Temple célèbre de Gaya; des principaux Avatars, ou Incarnations de Vichnou, etc.; extrait et traduit des meilleurs originaux, écrits dans les langues du pays; par M. l'abbé Dubois, ci-devant Missionnaire dans le Meissour, membre de la Société Royale Asiatique de la Grande-Bretagne

et de l'Irlande, de la Société Asiatique de Paris, et de la Société Littéraire de Madras. Paris, volume in-8o, papier fin satiné.. 3 fr. VOYAGE D'ORENBOURG A BOUKHARA, en 1820, à travers les steppes des Kirghizes, à l'est de la mer d'Aral, et au-delà de Sir-Déria (l'ancien Jaxarte); rédigé par M. le baron G. de Meyendorff, et revu par le chev. Amédée Jaubert. 1 vol. in-8o, avec carte et dessins coloriés; papier fin satiné..... 10 fr. VOYAGE A PEKING, à travers la Mongolie, en 1820 et 1821, par M. Timkowski. Traduit du russe par M. N*.*, revu par M. Eyriès; publié avec de corrections et des Notes, par M. J. Klaproth. 2 vol. in-8o, avec cartes et figures. CHOIX DE FABLES, traduites à Constantinople par un écrivain turc, et publiées pour la première fois, avec une Traduction et un Vocabulaire, par M. Victor Letellier, membre de la Société Asiatique de Paris, 1 vol. grand in-8o, grand raisin vélin, fort collé et satiné. ÉLÉMENTS DE LA GRAMMAIRE JAPONAISE, par le P. Rodriguez; traduits du Portugais sur le manuscrit de la Bibliothèque du Roi, et soigneusement collationnés avec la Grammaire publiée par le même auteur, à Nagasaki, en 1604, précédés d'une explication des Syllabaires japonais, et de deux planches contenant les signes de ces Syllabaires, par M. Abel Rémusat. Paris, 1825, 1 vol. in-8.o 7 fr. 50 c. DICTIONNAIRE FRANÇAIS-WOLOF ET FRANÇAIS-BAMBARA, suivi du Dictionnaire Wolof-Français, par M. J. Dard, bachelier ès-sciences,

NOTE

7

EAP180-1-2-229_054R.jpg

TEXT

[Left column is partially trimmed/missing text on the left margin] , versum et adnota- act. G. W. Freytag. 4 fr. 75 c. AKRISII, Narratio de Franciscæ adversus 08 ad 1221 susceptis.

Lugduno Batavæ ex- et annotationibus il- Amstelodami, 1824,
 10 fr. ALEBI Arabice et La- escrip., latine vertit, stravit,
 Corn. Van 1 vol. in-4o, relié en 36 fr. RABE, d'après le
 texte res, 1821, 1 vol. gr. 15 fr. be. Londres, 1 vol.
 25 fr. oix de poésies arabes ançais, texte en re- d'une
 version latine rt. Impr. roy., 1819, 10 fr. TRY, from the
 earliest the Khaliphat, with hors, by J. D. Carlyle. 1810, 1 vol.
 in-8o, 10 fr. OSAIN Almotenabbii, ben Ishak Altanu- m
 scholiis edidit, la- ione ad impetrandos um ordine in Acad.
 amos in philosophia e, 1824, in-4o. 4 f. 50. ABIO, poeta Arabum
 carminibus, auctore 1824, in-8o. 4 fr. 25 c. ZUM LOBE DES
 BESTEN Arabisches insgemein dicht Burde bekanntes Ebn
 Aldullah Mo- enannt Bussiri, über- kungen erlautert vou 1824,
 in-fo... 5 fr. CHINOISE, par M. Abel- -8o..... 20 fr. vélin..... 40
 fr. ANGUAGE; by R. Mor- , in-4o..... 28 fr. ANÇAIS ET LATIN, pu-
 rnement, par M. de gros vol. in-fo. 50 fr. ire chinois-latin du
 imprimé en 1813 par gnes; publié d'après de Prusse, par M. J. 1
 vol. in-folo... 36 fr. 72 fr. [Middle column] betically.
 Macao, 1820, 2 vol in-4o. 170 fr. Part. III. English and Chinese.
 Macao, 1822, 1 vol. in-4o. 40 fr. Nota. Chaque
 partie se vend séparément. CHINESE MORAL MAXIMS, with a
 free and verbal translation; affording examples of the Gram-
 matical structure of the Language; by J. F. Davis. Londres, 1823,
 1 vol in-8o.. 9 fr. DIALOGUES AND DETACHED SENTENCES IN
 THE CHI- NESE LANGUAGE; with a free and verbal trans- lation
 in English. Collected from various sources. Macao, 1816, 1 vol.
 in-8o.. 13 fr. MENG-TSEU OU MENCIAUS, le plus célèbre phi-
 losophe chinois après Confucius, traduit lit- téralement en
 latin, et revu avec soin sur la version tartare mandchoue, avec
 des notes perpétuelles, tirées des meilleurs commen- taires; par
 S. Julien. Le texte de Meng-Tseu, calqué sur une belle édition
 chinoise, et reproduit par la lithographie, formera deux

volumes. La traduction des deux volumes se composera de 350 à 400 pages grand in-8o. — Rien n'a été négligé pour que cet ouvrage offrit aux étudiants tous les moyens de se perfectionner rapidement dans l'intelligence du style des livres de Confucius. L'Ouvrage paraîtra en 4 livraisons; le prix de chaque livraison est de 9 fr. La première est en vente.

NOUVEAU TESTAMENT, en Chinois, imprimé à Macao. 8 cahiers in-8o dans un étui... 35 fr. SAINTE BIBLE (LA), en Chinois, imprimé à Macao. 25 vol. petit in-8o. 125 fr.

THEOPHILI SIGEFRIIDI BAYERI MUSEUM SINICUM in quo sinicæ linguæ et litteraturæ ratio explicatur. Petropoli, 1730. 2 vol. in-8o, planches. Prix 35 fr.

VIEW OF CHINA, for philological purposes; designed for the use of persons who study the chinese language, by the Rev. Morrison. Macao, 1817, 1 vol in-4o. 28 fr.

DICTIONNAIRE FRANÇAIS-GREC moderne, à l'usage des deux nations, le seul qu'il y ait en France; précédé d'un discours préliminaire sur la grammaire et la syntaxe de l'une et de l'autre langue, par Grégoire Zélicoglos, de Thessalonique. Un fort volume in-8o à deux colonnes. 12 fr. 50 c.

DICTIONNAIRE GREC-MODERNE-FRANÇAIS par F. D. Dehèque. Paris, 1825, 1 vol. in-16. 10 fr.

CHANTS POPULAIRES DE LA GRÈCE MODERNE, traduits par M. C. Fauriel, texte en regard. 2 vol. in-8o. 14 fr.

LA LYRE. Odes en Grec moderne, par A. Calbo, avec un Vocabulaire à la fin. Genève, 1824, 1 vol. in-18. 2 fr.

DICTIONNAIRE MALAI, HOLLANDAIS ET FRANÇAIS, par C. P. J. Elout, traduit du Dictionnaire [Right column] PSAUMES (LES), en langue Malaie. Harlem, 1824, 1 vol. in-8o. 5 fr. 50 c.

ÉLÉMENS DE LA GRAMMAIRE TURQUE, ou Tables analytiques de la langue turque usuelle, avec leur développement. Par M. Viguier. Constantinople, 1790, 1 vol. in-4o. 15 fr.

ÉLÉMENS DE LA GRAMMAIRE

TURQUE, par P. Amédée Jaubert. 1823. 1 vol. in-4o... 20 fr. ASIA
 POLYGLOTTA, ou Classification des peuples de l'Asie d'après
 l'affinité de leurs langues, avec d'amples vocabulaires
 comparatifs de tous les idiomes asiatiques. Par J. Klaproth,
 1823. 1 vol. in-4o et atlas in-fol. 48 fr. ASSEMANNUS.
 BIBLIOTHECA ORIENTALIS, in qua Vaticani MSS. Codices
 Syriaci, Arabici, Per- sici, etc. Romæ, 1718; 4 vol. in-fo. .. 150 fr.
 MESGNIEN MENINSKI LEXICON ARABICO-PERSICO-
 TURCICUM. Vienne, 1780, 4 vol. in-fo. 235 fr. DICTIONARY OF
 THE PERSIAN AND ARABIC LAN- GUAGES. By J. Barretto junior.
 Calcutta, 1804, 2 vol. in-8o reliés en basane. 110 fr.
 VOCABULARY PERSIAN, ARABIC, AND ENGLISH; Abridged
 from the quarto edition of Richard- son's Dictionary as edited
 by Charles Wilkins Esq. by David Hopkins. London, 1810, 1 vol.
 in-8o cartonné. 45 fr. DICTIONARY PERSIAN,
 HINDOSTANEE AND ENGLISH, including synonymas. By
 Francis Gladwin. Calcutta, 1809, 2 vol. rel. en veau... 80 fr.
 RECHERCHES sur les Langues Tartares, par M. Abel-Rémusat.
 1820. in-4o, tome Ier.. 25 fr. — Le même papier vélin. 50
 fr. INVARIABLE MILIEU (L'), ouvrage moral de Tseu-sse, en
 chinois et en mandchou, avec une version littérale latine, une
 traduction française, etc.; par M. Abel-Rémusat. 1817. 1 vol.
 in-4o..... 15 fr. CATALOGUE des livres Chinois et
 Mandchous de la Bibliothèque royale de Berlin, suivi d'une
 dissertation sur les Ouigours, et d'un voca- bulaire de leur
 langue comparée aux autres idiomes turcs, par M. J. Klaproth
 (en al- lemand.) 1823. 1 vol. in-fol..... 80 fr. VOYAGE (LES) DE
 SIND-BAD LE MARIN, ET LA RUSE DES FEMMES, Contes arabes,
 traduction litté- rale, accompagnée du texte et des notes, par L.
 Langlès. 1814, un vol. in-18, cart.. 5 fr. GRAMMAIRE DE LA
 LANGUE ARMÉNIENNE, par J. C. Cirbied. Paris, 1823, 1 vol.
 in-8o. 20 fr. LETTRE au sujet de la nouvelle Grammaire

Arménienne publiée par M. Cirbied, adressée au rédacteur du
Journal Asiatique par M. Zohrab. 1822. in-8o..... 1 fr.

RÉPONSE de M. Zohrab, docteur arménien, à une brochure
publiée par M. Cirbied. 1823. in-8o..... 1 fr.

VILLOTTE. DICTIONARIUM LATINO-ARMENIUM ex præcipuis
Armeniae linguæ scriptoribus concinnatum. Romæ, 1714, 1
vol. in - folio. Prix 16 fr.